

‘Zorg die van Pas komt’

Een onderzoek naar de wetswijzingen binnen Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek inzake curatele, beschermingsbewind en mentorschap

Auteur: Angelique Goossens

Afstudeerscriptie – Mei 2014

Afstudeerorganisatie: Notariaat Pas

‘Zorg die van Pas komt’

**Een onderzoek naar de wetswijzingen binnen Boek 1 van het
Burgerlijk Wetboek inzake curatele, beschermingsbewind en
mentorschap**

Afstudeerscriptie – Mei 2014

Auteur: Angelique Goossens

Studentnummer: 2046213

Afstudeerorganisatie: Notariaat Pas

Stagementor: Mw. mr. J.M.A. Pas

Onderwijsinstelling: Juridische Hogeschool Avans-Fontys

Opleiding: HBO-Rechten

Locatie: Tilburg

Eerste stagedocente: Mw. mr. E.M. van Meer

Tweede stagedocente: Mw. mr. E.M. Strooper

Datum en Plaats: Mei 2014, Beek

Voorwoord

Beste Lezer,

Voor u ligt de scriptie 'Zorg die van Pas' komt. Om mijn HBO-Rechten opleiding aan de Juridische Hogeschool in Tilburg succesvol af te ronden heb ik stage gelopen en een scriptie geschreven bij Notariaat Pas in Beek.

Per 1 januari 2014 is Notariaat Pas begonnen met het oprichten van een zorgkantoor, genaamd Stichting Pas. In opdracht van Stichting Pas heb ik een onderzoek gedaan naar de nieuwe wet curatele, beschermingsbewind en mentorschap. Daarnaast heb ik voor Stichting Pas onderzocht of senioren op de hoogte zijn van de diensten die Stichting Pas aanbiedt indien senioren zelf niet meer in staat zijn om hun persoonlijke- en financiële zaken te regelen.

Ik wil graag een aantal mensen bedanken voor de hulp en betrokkenheid tijdens het schrijven van mijn scriptie. Allereerst de medewerkers van Notariaat Pas, in het bijzonder mw. mr. J.M.A. Pas en dhr. mr. J.Th.M. Pas. Zij hebben mij de mogelijkheid gegeven om binnen hun onderneming kennis op te doen over curatele, beschermingsbewind en mentorschap en mij hierin begeleidt om mijn scriptie te kunnen schrijven. Daarnaast wil ik graag mw. de Rooij bedanken voor het houden van een interview over Stichting Pas. Zij is medewerkster binnen het notariaat en bewindvoester bij Stichting Pas. Verder wil ik mw. mr. E.M. van Meer bedanken voor haar begeleiding en advies tijdens het schrijven van mijn scriptie en het beoordelen en lezen van mijn scriptie. Ook wil ik de katholieke bond voor ouderen in Beek en in Stein bedanken en Vivantes ouderenzorg Beek voor het houden van enquêtes onder een grote groep senioren. Tot slot wil ik iedereen bedanken die mij direct, of indirect heeft geholpen en gesteund heeft bij het schrijven van mijn scriptie.

Beek, 22 mei 2014

Angelique Goossens

Inhoudsopgave

Samenvatting

Lijst van afkortingen

Hoofdstuk 1 Inleiding	9
1.1 Aanleiding en probleembeschrijving	9
1.2 Centrale vraag.....	10
1.3 Doelstelling.....	11
1.4 Verantwoording	11
1.5 Leeswijzer	11
Hoofdstuk 2 Oude wet curatele, beschermingsbewind en mentorschap	13
2.1 Curatele.....	13
2.1.1 Gronden voor ondercuratelestelling	13
2.1.2 Verzoek tot curatele	14
2.1.3 Taken van de curator	14
2.1.4 Controle op de curator	15
2.1.5 Duur en einde van de curatele	16
2.2 Beschermingsbewind	16
2.2.1 Gronden voor het beschermingsbewind	17
2.2.2 Verzoek voor beschermingsbewind	17
2.2.3 Taken van de bewindvoerder	18
2.2.4 Controle op de bewindvoerder	19
2.2.5 Klachtenregeling	20
2.2.6 Duur en de beëindiging van het beschermingsbewind	20
2.3 Mentorschap	20
2.3.1 Gronden voor mentorschap	21
2.3.2 Verzoek voor mentorschap	21
2.3.3 Taken van de mentor	21
2.3.4 Controle op de mentor	22
2.3.5 Duur en beëindiging van het mentorschap	22
Hoofdstuk 3 Nieuwe wet curatele, beschermingsbewind en mentorschap	24
3.1 Doel van de nieuwe wet	24
3.2 De nieuwe wet curatele, beschermingsbewind en mentorschap.....	25
3.2.1 Wijzigingen voor curatele	26

3.2.2 Wijzigingen voor het beschermingsbewind.....	30
3.2.3 Wijzigingen voor het mentorschap	33
Hoofdstuk 4 Overige regelgeving	35
4.1 Aanbevelingen van het LOVCK	35
4.1.1 Aanbevelingen curatele.....	35
4.1.2 Aanbevelingen meerderjarigenbewind	36
4.1.3 Aanbevelingen mentorschap.....	38
4.2 Kwaliteitsnormen van de BPBI	39
4.3 Toetsingskader mentorschap	40
Hoofdstuk 5 Stichting Pas.....	42
5.1 De kwaliteitseisen en Stichting Pas	42
5.1.1 Eisen betreffende de werving, opleiding, scholing en begeleiding	42
5.1.2 Eisen omtrent bedrijfsvoering.....	43
5.1.3 Eisen omtrent de omgang met de betrokkene	44
5.1.4 Verklaring van de accountant.....	44
Hoofdstuk 6 Onderzoek onder senioren in de omgeving Beek	45
6.1 Mogelijkheden ter bescherming van personen door Notariaat Pas	45
6.2 Enquêtes onder senioren	46
6.2.1 KBO Beek	46
6.2.2 KBO Stein	47
6.2.3 Vivantes Ouderenzorg Beek, locatie Franciscus	47
6.2.4 Conclusie	48
Hoofdstuk 7 Conclusies en aanbevelingen.....	49
7.1 Conclusies.....	49
7.2 Aanbevelingen.....	51
Literatuurlijst.....	53

Bijlagen

- Bijlage 1: De beloningen voor vertegenwoordigers
- Bijlage 2: Model voor rekening en verantwoording
- Bijlage 3: Uitgewerkt interview met mw. R. de Rooij
- Bijlage 4: Checklist dossier bewindvoering Stichting Pas
- Bijlage 5: Klachtenformulier bewind Stichting Pas
- Bijlage 6: Klachtenreglement bewind Stichting Pas
- Bijlage 7: Enquête gehouden onder senioren

Samenvatting

In deze scriptie worden de wijzigingen van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek besproken inzake curatele, beschermingsbewind en mentorschap. Deze wijzigingen zijn op 1 januari 2014 in werking getreden. Er bleek een noodzaak te zijn voor aanvullende wettelijke kwaliteitseisen voor professionele curatoren, bewindvoerders en mentoren. In de praktijk bleek dat er veel misbruik werd gemaakt van de beschermingsmaatregelen.

Bewindvoerders hanteerden geen aparte bankrekeningen voor cliënten waardoor bij een faillissement de gelden van cliënten binnen het faillissement vielen. Daarnaast bleken bewindvoerders het vermogen van cliënten vaak weg te sluizen ten behoeve van zichzelf. De nieuwe regelgeving is bedoeld om mensen die gebruik maken van een van de beschermingsmaatregelen te beschermen. Er vindt meer controle plaats en er worden hogere eisen gesteld aan curatoren, bewindvoerders en mentoren.

Stichting Pas bestaat eveneens sinds 1 januari 2014 en wil de diensten curatele, bewindvoering en mentorschap gaan aanbieden. Het doel van deze scriptie is om op 26 mei 2014 aan Stichting Pas een onderzoeksrapport voor te leggen, waarin is onderzocht wat de rechtsgevolgen en de praktische gevolgen zijn van de nieuwe wet curatele, beschermingsbewind en mentorschap voor Stichting Pas en welke aanbevelingen hierdoor gedaan kunnen worden voor de stichting.

De belangrijkste wijzigingen door de komst van de nieuwe wet zijn voornamelijk de kwaliteitseisen die zijn opgenomen in een algemene maatregel van bestuur. Deze kwaliteitseisen stellen zwaardere eisen aan de benoeming van professionele curatoren, bewindvoerders en mentoren. De vertegenwoordigers zullen jaarlijks worden getoetst door een accountant om te achterhalen of ze nog voldoen aan de eisen. Dit wordt vastgelegd in een verslag en overlegd aan de kantonrechter. Verder zal er elke vijf jaar een periodieke evaluatie plaatsvinden. De kantonrechter bepaalt dan of de beschermingsmaatregel moet worden verlengd of dat er een minder ingrijpende maatregel kan worden opgelegd.

Stichting Pas is een professioneel kantoor en moet voldoen aan de eisen van de nieuwe wet. De bewindvoerster en mentor voldoen aan de gestelde opleidingseisen, ze hebben beide minimaal een mbo-opleiding afgerond. Indien iemand onder curatele wordt gesteld zullen de bewindvoerster en mentor samen dit dossier behandelen. Op het gebied van bewindvoering zijn alle zaken geregeld. Ten aanzien van het mentorschap moeten er nog een aantal punten worden geregeld. Er dienen checklists te worden gemaakt van de intake- en aanmeldingsprocedure. Verder moet Stichting Pas nog een kwaliteitshandboek maken waarin de uitvoering en beëindiging van curatele, bewind en mentorschap moet staan vermeld en waarin de beschrijving van de financiële administratie is opgenomen. Daarnaast moet er voor het mentorschap nog een softwarepakket worden aangeschaft en er moet een klachtenregeling worden opgesteld.

Verder blijkt dat senioren niet of nauwelijks op de hoogte zijn van alle beschermingsmaatregelen die de wet biedt. Een advies aan Stichting Pas en Notariaat Pas is om lezingen en voorlichtingsavonden te houden voor senioren en hun kinderen of familieleden, zodat het negatief beeld over de beschermingsmaatregelen wordt weggenomen en zodat senioren hun persoonlijke en financiële zaken beter gaan regelen. Doordat kinderen of andere familieleden betrokken worden zijn ze beter op de hoogte en

is de kans op misbruik kleiner. Voor het houden van voorlichtingsavonden kunnen de Katholieke Bond voor ouderen, bejaardenhuizen en zorginstellingen in de buurt worden benaderd. Daarnaast kunnen er folders of brochures worden uitgereikt ter informatie aan senioren en hun kinderen en familieleden. Omdat de beloningen van de wettelijk vertegenwoordigers hoger liggen door de nieuwe wet, kan een betrokkene soms moeilijk een vertegenwoordiger betalen. Een aanbeveling voor Stichting Pas is om een betalingsregeling te treffen met deze cliënten, zodat ook een minder daadkrachtige van deze maatregelen gebruik kan maken.

Lijst van afkortingen

• AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
• BPBI	Branchevereniging voor professionele bewindvoerders en inkomensbeheerders
• BV	Besloten vennootschap
• BW	Burgerlijk Wetboek
• CBM	Expertgroep Curatele, Bewind en Mentorschap
• CCBR	Centraal Curatele- en Bewindsregister
• CLTR	Centraal Levenstestamentenregister
• College van B&W	College van burgemeester en wethouders
• FW	Faillissementswet
• Jo.	Juncto
• KBO	Katholieke Bond voor Ouderen
• LOVCK	Landelijk Overleg Vakinhoud Civiel en Kanton
• MNN	Mentorschap Netwerk Nederland
• OM	Openbaar Ministerie
• Rv	Rechtsvordering
• VOG	Verklaring Omtrent Gedrag
• WSNP	Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding en probleembeschrijving

Op 24 oktober 2011 heeft staatssecretaris Teeven van Veiligheid en Justitie een wetsvoorstel ingediend om de wet curatele, beschermingsbewind en mentorschap te wijzigen.¹ Een aantal artikelen van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek (BW) is gewijzigd. Deze wet is op 1 januari 2014 in werking getreden. Een belangrijke aanleiding voor het wetsvoorstel is het faillissement van een beschermingsbewindvoerder geweest op 28 februari 2006.² De gelden van rechthebbenden, die waren ondergebracht bij Stichting Kleingeld, werden getroffen door het faillissement van deze bewindvoerder. Stichting Kleingeld heeft geen aparte bankrekeningen geopend voor zijn rechthebbenden, maar alles op één bankrekening gezet. Hierdoor vielen de gelden van rechthebbenden onder het vermogen van de stichting. Stichting Kleingeld heeft daarmee een wettelijk voorschrift geschonden.³ Door aparte bankrekeningen aan te houden, wordt voorkomen dat het geld van een rechthebbende tot de bewindvoerder toebehoort en in het faillissement valt. Daarnaast was Stichting Kleingeld geen lid van de branchevereniging voor professionele bewindvoerders en inkomensbeheerders (BPBI).⁴ Deze branchevereniging hanteert een reglement van kwaliteit.⁵ In dit reglement staan eisen genoemd voor de toetreding van nieuwe bewindvoerders, zoals het overleggen van een bedrijfsplan en de minimale kennis en vaardigheden die nodig zijn om bewindvoerder te kunnen zijn.⁶ Een kantonrechter benoemt bij voorkeur een bewindvoerder die is aangesloten bij de BPBI. Als hij een bewindvoerder benoemt die hier niet bij is aangesloten, dan kan hij nadere informatie vragen over de geschiktheid en de deskundigheid van die bewindvoerder. De kantonrechter is belast met het toezicht op bewindvoerders. Dit staat niet specifiek in een artikel in de wet. Tot het toezicht behoort het toetsen van de jaarlijkse rekening en verantwoording. Hierbij worden de aanbevelingen van het Landelijk Overleg Vakinhoud Civiel en Kanton (LOVCK) gehanteerd.⁷ Dit zijn richtlijnen die kantonrechters hebben opgesteld en die ze hanteren. Echter, bedrijfseconomische processen worden niet gecontroleerd. Volgens curator Maas, die destijds het faillissement van Stichting Kleingeld behandelde, schiet het toezicht tekort. Volgens hem is de stichting failliet geraakt door wanbeleid.⁸ Rechthebbenden lopen aanzienlijke schade op bij een faillissement van hun bewindvoerder. Dit riep destijds vragen op bij Kamerlid Van Miltenburg. De toenmalige minister van Justitie heeft hierop gereageerd en gezegd dat de benoemingseisen voor professionele bewindvoerders aangescherpt moeten worden en dat professionele bewindvoerders een deugdelijke werkwijze moeten hanteren.⁹

Niet alleen het faillissement van Stichting Kleingeld was aanleiding voor het aanscherpen van de regels. Op 16 november 2008 zond Zembla een documentaire uit met als titel 'Bewindvoerdersbende'.¹⁰ De uitzending heeft een negatief beeld van bewindvoering

¹ *Kamerstukken I* 2012/2013, 33 054, A.

² *Kamerstukken II* 2011/2012, 33 054, nr. 3, p. 1. (MvT)

³ Artikel 436 lid 4 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek.

⁴ <www.bpbi.nl; Home/Over BPBI>

⁵ <www.bpbi.nl; Home/Snel naar/Kwaliteitsverordening>

⁶ *Aanhangsel Handelingen II* 2007/08, nr. 543.

⁷ <www.rechtspraak.nl; procedures/Landelijke regelingen/Kanton/Aanbevelingen van het Landelijk Overleg Vakinhoud Civiel en Kanton>

⁸ <www.trosradar.nl; Home/Forum/Zoeken/Stichting Beheer Kleingeld>

⁹ *Aanhangsel Handelingen II* 2007/08, nr. 543.

¹⁰ <www.uitzendinggemist.nl; afleveringen/1134779>

geschetst. In de casussen die werden besproken door Zembla hebben verschillende bewindvoerders het vermogen van de rechthebbende niet naar behoren beheerd en het weggesluisd ten behoeve van zichzelf. Dit deden ze onder andere door geen juiste boedelbeschrijving op te maken.

Er is hiermee een noodzaak gebleken voor aanvullende wettelijke kwaliteitseisen voor professionele bewindvoerders.¹¹ Ook voor professionele curatoren en mentoren zijn de eisen aangescherpt. Professionele vertegenwoordigers zijn mensen die de taken van curator, bewindvoerder en mentor uitoefenen als beroep. De nieuwe wet curatele, beschermingsbewind en mentorschap, die op 1 januari 2014 is ingegaan, verwijst naar de kwaliteitseisen waaraan professionele curatoren, bewindvoerders en mentoren moeten voldoen. De kwaliteitseisen zijn opgenomen in het besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren. Dit is een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) en is op 1 april 2014 in werking getreden.¹² Naast de kwaliteitseisen zijn onder andere de beloningen, gronden en kring van verzoekers voor curatele, bewindvoering en mentorschap gewijzigd in de nieuwe wet.

1.2 Centrale vraag

Per 1 januari 2014 is Notariaat Pas in Beek een zorgkantoor begonnen, ook wel Stichting Pas genoemd. Naast alle notariële diensten die Notariaat Pas aanbiedt, wil Stichting Pas de diensten curatele, beschermingsbewind en mentorschap gaan aanbieden. Stichting Pas is op dit moment nog in ontwikkeling maar is voornemens een professioneel kantoor te worden. Dit betekent dat ze moeten voldoen aan de eisen die de nieuwe wet stelt. Maar hoe luiden die nieuwe regels en aan welke eisen moet Stichting Pas voldoen? De vraag die in dit onderzoek centraal staat is:

‘Wat zijn de rechtsgevolgen en de praktische gevolgen van de nieuwe wet curatele, beschermingsbewind en mentorschap die per 1 januari 2014 in werking is getreden voor Stichting Pas en welke aanbevelingen kunnen daardoor gedaan worden voor de startende onderneming genaamd Stichting Pas?’

Daarnaast zal er nog een nevenonderzoek gedaan worden voor Stichting Pas. Een van de belangrijkste belanghebbenden die te maken heeft met de nieuwe wet zijn de senioren. Door het meer en meer gebruiken van elektronische bronnen zoals internet, verdwijnen steeds meer bankkantoren in de omgeving. Senioren kunnen niet meer terecht bij hun vertrouwde adres. Daarnaast is er sprake van vergrijzing. Senioren worden steeds ouder en daardoor vaker geconfronteerd met dementie waardoor ook deze groep senioren niet meer zelf hun zaken kan regelen. Een grote groep senioren maakt daarom gebruik van een bewindvoerder. Er is daardoor ook een enorme groei te zien van het aantal uitgesproken bewinden.¹³ Omdat de wet, naast curatele, bewind en mentorschap meerdere mogelijkheden biedt om het inkomen en de persoonlijke zaken van iemand te regelen, willen Stichting Pas en Notariaat Pas graag weten of senioren uit de omgeving Beek hiervan op de hoogte zijn en hoe senioren graag hun zaken geregeld willen hebben.

¹¹ Kamerstukken II 2011/2012, 33 054, nr. 3, p. 1. (MvT)

¹² Stb. 2014, 46.

¹³ T. Schaafsma, Bijzondere bijstand beloning bewindvoerders loopt uit de hand (opiniestuk 2013, zie www.beschermingsbewind.nl - publicaties)

Dit nevenonderzoek zal apart worden opgenomen in de scriptie en staat los van de centrale vraag.

1.3 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is om op 26 mei 2014 een onderzoeksrapport in te leveren bij Stichting Pas in Beek met daarin de rechtsgevolgen van de nieuwe wet curatele, beschermingsbewind en mentorschap voor de stichting en de aanbevelingen die daaruit voortvloeien voor de startende onderneming.

1.4 Verantwoording

De centrale vraag zal worden beantwoord door middel van een rechtsvergelijkend onderzoek. De oude wet is vergeleken met de nieuwe, huidige wet. Verder is er gebruik gemaakt van literatuur, artikelen uit tijdschriften en officiële documenten. Dit is opgenomen in de voetnoten en in de literatuurlijst. Door de voetnoten worden de antwoorden controleerbaar. De officiële documenten zijn veelal afkomstig van de Eerste en Tweede Kamer. Deze documenten zijn landelijk vastgesteld en betrouwbaar. De literatuur en de artikelen uit tijdschriften zijn opgesteld door juristen, waardoor ook deze documenten als betrouwbaar kunnen worden aangemerkt. Jurisprudentie is uitgesproken door (een) rechter(s) en daarom betrouwbaar.

Om de praktijk te onderzoeken heeft er een interview plaatsgevonden met een bewindvoerder van Stichting Pas. Onder andere de volgende vragen zijn gesteld: 'Hoe ver zijn ze met de onderneming?' 'Hebben ze al cliënten?' 'Voldoen ze aan de kwaliteitseisen die per 1 april 2014 in werking zijn getreden?'. Interviewen is de gemakkelijkste en meest efficiënte manier om een duidelijk antwoord te krijgen op een vraag. Door het houden van een interview is de kans op respons groot. Als een antwoord niet duidelijk is kan er worden doorgevraagd en kan er een heel duidelijk en uitgebreid antwoord worden verkregen. Voor het nevenonderzoek zijn er enquêtes gehouden onder senioren om te onderzoeken of zij op de hoogte zijn van de (wettelijke) mogelijkheden die Notariaat Pas en Stichting Pas bieden. Ook is in deze enquête gevraagd hoe senioren hun persoonlijke- en financiële zaken regelen en hoe ze dit graag geregeld zouden willen hebben op het moment dat ze dit niet meer zelf kunnen. Er zijn 50 enquêtes gehouden onder senioren in de omgeving Beek. Dit aantal was eenvoudig te bereiken binnen de 20 weken die ervoor beschikbaar waren. Daarnaast kon er met dit aantal een betrouwbare conclusie worden getrokken, omdat er met 50 enquêtes een goed beeld is gevormd over de gedachtegang van de senioren.

1.5 Leeswijzer

Deze scriptie is opgebouwd uit 7 hoofdstukken. In hoofdstuk 1 staat de aanleiding en het probleem van het onderzoek centraal en wordt er besproken wat er onderzocht gaat worden. In hoofdstuk 2 komen de drie beschermingsmaatregelen curatele, beschermingsbewind en mentorschap aan de orde zoals ze functioneerden voor 1 januari 2014. Het daaropvolgende hoofdstuk geeft de belangrijkste wijzingen weer die zijn aangebracht in boek 1 van het BW. Deze wijzigingen zullen per beschermingsmaatregel worden besproken. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op overige regelgeving. De aanbevelingen van het LOVCK, de kwaliteitsnormen van de BPBI en het toetsingskader van het Mentorschap Netwerk Nederland (MNN) zullen in dit hoofdstuk worden besproken. In hoofdstuk 5 komt de praktijk aan de orde. De situatie van Stichting Pas zal worden geschetst door middel van een interview dat is gehouden met een bewindvoerder

van de stichting. In hoofdstuk 6 zal het onderzoek dat is gehouden onder senioren worden opgenomen. Er zal een conclusie worden getrokken uit de enquêtes die zijn gehouden onder senioren in de omgeving Beek. In hoofdstuk 7, het afsluitende hoofdstuk, komen de conclusies en aanbevelingen aan bod. Er zal in dit hoofdstuk een antwoord worden gegeven op de centrale vraag.

Hoofdstuk 2 Oude wet curatele, beschermingsbewind en mentorschap

Het BW bevat een aantal mogelijkheden om meerderjarigen te beschermen indien ze niet meer voor zichzelf op kunnen komen. In dit hoofdstuk zullen de drie belangrijkste maatregelen besproken worden, namelijk curatele, beschermingsbewind en mentorschap. Deze drie maatregelen hebben verschillende rechtsgevolgen. De één is ingrijpender dan de ander. Ten eerste zal er een korte uitleg gegeven worden over curatele, ten tweede komt het beschermingsbewind aan de orde en als laatste zal het mentorschap worden besproken. De gronden, het verzoek, de taken van de vertegenwoordigers, de duur en de beëindiging van de maatregel en de controle op de vertegenwoordigers zullen hierbij centraal staan.

2.1 Curatele

Curatele is de oudste en meest ingrijpende beschermingsmaatregel van de drie. Curatele is opgenomen vanaf artikel 378 van boek 1 van het BW, oftewel afdeling 16. Voor 1820 kon men een eigen verzoek doen om onder curatele gesteld te worden. Blindheid en ouderdom vormden een grond waarop een verzoek gedaan kon worden. In het wetboek van 1830 werd curatele toegestaan wegens krankzinnigheid.¹⁴ Tegenwoordig is curatele een beschermingsmaatregel voor een meerderjarige waardoor de handelingsbekwaamheid van de meerderjarige wordt ontnomen, vanwege de toestand waarin deze verkeert.¹⁵ Door de handelingsonbekwaamheid mag de curandus geen beslissingen meer nemen zonder toestemming van zijn curator. Op grond van artikel 1:381 lid 2 BW wordt de onder curatele gestelde, ook wel curandus genoemd, handelingsonbekwaam. Een curator wordt door de rechter benoemd en wordt daardoor wettelijk vertegenwoordiger van de curandus. Dit gebeurt als iemand zowel zijn persoonlijke als financiële zaken niet meer kan behartigen. Voor het kopen van een auto of het huren van een pand is toestemming nodig. Als de curandus toch een overeenkomst aangaat is deze overeenkomst vernietigbaar op grond van artikel 3:32 lid 2 BW. Dit betekent dat de overeenkomst terug gedraaid kan worden. Alleen als de onder curatele gestelde voor een rechtshandeling toestemming heeft gekregen van de curator, dan is de rechtshandeling onaantastbaar.¹⁶ De curator is niet bevoegd alle rechtshandelingen te verrichten. Zo mag de curandus wel zelf een kind erkennen, een scheidingsverzoek doen en een testament maken. Deze lijn is niet zuiver te trekken. Een curator kreeg voor 1 januari 2014 5% van de netto-opbrengst van de door hem beheerde goederen, tenzij de kantonrechter een ander bedrag vaststelde. Dit was wettelijk geregeld in artikel 1:380 lid 5 BW. De nieuwe wet geeft andere regels over de beloning van de curator. Hierop zal in hoofdstuk 3 verder worden ingegaan.

2.1.1 Gronden voor ondercuratelestelling

Artikel 1:378 lid 1 BW geeft de gronden weer waaraan moet worden voldaan om iemand onder curatele te stellen. De kantonrechter kan iemand onder curatele stellen wegens:

¹⁴ Prof. mr. J. de Boer, *Asser 1* Personen- en familierecht*, Deventer: Kluwer 2010, p.960.

¹⁵ Koens, T&C Burgerlijk Wetboek, commentaar op titel 16 Boek 1 BW, Deventer: Kluwer 2013.

¹⁶ Mr. J.W.P. Verheugt, *Inleiding in het Nederlandse recht. Editie voor Internationale Organisatie/Internationale Betrekkingen*, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers 2009, p.203.

- een geestelijke stoornis, waardoor de gestoorde niet in staat is of bemoeilijkt wordt zijn belangen behoorlijk waar te nemen;

Om te bepalen of er sprake is van een geestelijke stoornis zal de rechter advies moeten vragen aan een deskundige.¹⁷ Een voorbeeld van een geestelijke stoornis is een ernstige vorm van dementie.¹⁸

- verkwisting;

Een verkwister is iemand die roekeloos met zijn vermogen omgaat. Het kan in veel gevallen wenselijk zijn dat iemand wegens verkwisting beperkt handelingsonbekwaam wordt. De rechter kan curatele uitspreken, maar hoeft dit niet te doen.¹⁹

- gewoonte van drankmisbruik, waardoor hij zijn belangen niet behoorlijk waarneemt, in het openbaar aanstoot geeft, of zijn eigen veiligheid of die van anderen in gevaar brengt.

Door iemand onder curatele te stellen die drankverslaafd is, kan hem de drank worden ontnomen. Drankzucht is niet voldoende grond voor ondercuratelestelling, er moet worden aangetoond dat de drankzuchtige zijn belangen niet behoorlijk waarneemt of gevaarlijk wordt voor de openbare orde.²⁰ Alleen dan wordt de curatele uitgesproken.

2.1.2 Verzoek tot curatele

Artikel 1:379 BW geeft aan wie een verzoek kan indienen tot curatele. Dit zijn:

- de betrokken persoon;
- zijn echtgenoot of andere levensgezel;
- geregistreerd partner;
- zijn bloedverwanten in de rechte lijn (ouders en kinderen);
- zijn bloedverwanten in de zijlijn tot de vierde graad ingesloten (bijvoorbeeld neven en nichten);
- voogd;
- het Openbaar Ministerie (OM).

Op grond van artikel 266 Rv (rechtsvordering) moet het verzoek tot ondercuratelestelling worden ingediend bij de rechter in het rechtsgebied waar de curandus woont. Op de zitting zal de rechter naar de mening van de betrokkene en de familieleden vragen omtrent de ingrijpende maatregel. Op de dag dat de rechter de curatele uitspreekt, werkt de ondercuratelestelling onmiddellijk. Dit vloeit voort uit artikel 1:381 lid 1 BW.

2.1.3 Taken van de curator

De wet onderscheidt drie typen curatoren;

- de curator die door de kantonrechter wettelijk vertegenwoordiger wordt van de curandus op grond van artikel 1:383 BW;
- de curator in faillissementen. Hij verdeelt het vermogen van degene die failliet is gegaan onder de schuldeisers op grond van artikel 68 FW (faillissementswet);
- de curator in het familie- en jeugdrecht, ook wel bijzonder curator genoemd. Hij komt op voor de belangen van een kind als de ouder of voogd dat niet wil of kan doen.²¹

¹⁷ M. Allewijn, B. Miesen, *Zorg om ouderen*, Houten: Bohn Stafleu van Loghum 2006, p. 451.

¹⁸ C. Jonker, J.P.J. Slaets, F.R.J. Verhey, *Hanboek dementie. Laatste inzichten in diagnostiek en behandeling*, Houten: Bohn Stafleu van Loghum 2009, p.177.

¹⁹ Prof.mr.J.de Boer, *Asser 1* Personen- en familierecht*, Deventer: Kluwer 2010, p.962.

²⁰ Prof.mr.J.de Boer, *Asser 1* Personen- en familierecht*, Deventer: Kluwer 2010, p.963.

²¹ <www.rechtspraak.nl;zoeken/juridischebegrippenlijst/curator>

Op de taken van de eerst genoemde curator zal uitvoerig worden ingegaan. De taken van de curator staan niet opgesomd in de wet. De hoofdtaken van de curator betreffen in ieder geval beslissingen nemen over de financiële- en de persoonlijke zaken van de curandus. Er kan dan gedacht worden aan beslissingen over geld, goederen, verzorging, verpleging, behandeling en begeleiding van de curandus.²² Wat wel opvalt in de wet is dat een aantal voogdijbepalingen van overeenkomstige toepassing zijn bij curatele. Dit is terug te zien in de artikelen 1:385 en 1:386 BW. De taken van de curator op financieel gebied zijn duidelijker omschreven dan de taken op het gebied van immateriële belangen. Artikel 1:386 lid 1 juncto (jo) artikel 1:337 ev. BW verklaart de voorschriften omtrent het bewind van de voogd van overeenkomstige toepassing op het bewind van de curator. Dit betekent dat de curator de curandus vertegenwoordigt in burgerlijke handelingen en het bewind over het vermogen van de curandus als een goed curator moet voeren.²³ Als de curator deze taak niet goed uitvoert is hij aansprakelijk voor de daardoor veroorzaakte schade. Dit vloeit voort uit artikel 1:337 lid 2 BW. De curator is niet bevoegd om alle handelingen zelfstandig te verrichten. Voor ingrijpende handelingen is op grond van artikel 1:345 lid 1 BW een machtiging van de kantonrechter nodig. Het gaat dan om handelingen zoals geldleningen en giften doen etc. Met betrekking tot immateriële belangen verklaart artikel 1:381 lid 4 BW, de artikelen 1:453 en 1:454 BW over het mentorschap van overeenkomstige toepassing. Dit betekent dat de onder curatele gestelde onbevoegd is rechtshandelingen te verrichten met betrekking tot verzorging en verpleging.²⁴ Op het moment dat de rechter de curatele uitspreekt benoemt hij ook een curator. Hierbij volgt de rechter de voorkeur van de curandus. De rechter benoemt het liefst de echtgenoot, geregistreerd partner of andere levensgezel. Indien dit niet mogelijk is dan gaat de voorkeur van de rechter uit naar de ouders, kinderen, broers of zussen van de curandus. Sinds 1 december 2000 is de benoeming van twee curatoren mogelijk.²⁵ Eerst konden alleen natuurlijke personen tot curator worden benoemd.²⁶ Sinds de inwerkingtrede van de nieuwe wet kunnen ook rechtspersonen tot curator worden benoemd. Te denken valt aan een bedrijf die deze taken beroepsmatig uitvoert. Hierop zal in hoofdstuk 3.2.1 uitgebreider worden ingegaan.

2.1.4 Controle op de curator

Specifieke controle op de curator is er niet. Op grond van artikel 1:385 lid 1 onder d BW kan de curator te allen tijde worden ontslagen als er sprake is van gewichtige redenen. Een gewichtige reden zou kunnen zijn, dat als de curator aantoonbaar dat hij door een opgekomen geestelijk of lichamelijk gebrek niet meer in staat is zijn taak uit te oefenen.²⁷ Dit ontslag kan worden verzocht door hem zelf, de curandus of het OM. De curandus kan een verzoek indienen tot ontslag van zijn curator. Indien de rechtbank van mening is dat dit verzoek niet in het belang van de curandus is, wordt het verzoek afgewezen.²⁸ Daarnaast kan een persoon zich schriftelijk bereid verklaren de curatele over te nemen, als de rechtbank de overname in het belang van de curandus acht. Dit vloeit voort uit artikel 1:385 lid 1 onder d jo 1:322 lid 1 onder a en c BW. Tevens kan een curator zichzelf laten ontslaan als hij acht jaar lang zijn taak heeft uitgeoefend en niet de echtgenoot,

²² <www.rijksoverheid.nl; onderwerpen/curatele, bewind en mentorschap/eisen curator, bewindvoerder en mentor>

²³ Mr.dr. C. Blankman, mr. C.G.C. Engelbertink, *Notariele bescherming. Ouderen*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2013, p.32.

²⁴ Prof.mr. M.J.A. van Mourik, Prof.mr. A.J.M. Nuytinck, *Personen- en familierecht, huwelijksvermogensrecht en erfrecht*, Deventer: Kluwer 2009, p.267.

²⁵ HR 1 december 2000, ECLI:NL:2000:AA8717.

²⁶ Koens, *T&C Burgerlijk Wetboek, commentaar op artikel 383 Boek 1 BW*, Deventer: Kluwer 2013.

²⁷ Koens, *T&C Burgerlijk Wetboek, commentaar op artikel 385 Boek 1 BW*, Deventer: Kluwer 2013.

²⁸ Rb. Breda 15 april 2010, ECLI:NL:RBBRE:2010:BM1566.

geregistreerd partner of levensgezel is van de curandus. Dit ontslag wordt ingevolge artikel 1:385 lid 2 BW verleent zodra er een geschikte opvolger is benoemt.

De enige controle die er is, is het afleggen van de jaarlijkse rekening en verantwoording ten overstaan van de kantonrechter. Ook aan het einde van de curatele dient er rekening en verantwoording afgelegd te worden ten aanzien van de kantonrechter op grond van artikel 1:385 lid 1 onder e jo. 1:374 lid 1 BW. Indien de curator niet voldoet aan deze plicht kan er ontslag volgen.²⁹

2.1.5 Duur en einde van de curatele

Voor curatele wordt geen duur afgesproken. Artikel 1:389 BW zegt dat curatele eindigt:

- als de oorzaken waarvoor curatele was ingesteld niet meer aanwezig zijn;

De curandus moet in dit geval bewijs leveren en aantonen dat er geen gronden meer zijn voor curatele. Om aan te tonen dat er geen sprake meer is van een geestelijke stoornis kan de rechter een deskundige raadplegen. Verder moet de rechter zijn oordeel baseren op de indruk die hij van de curandus heeft gekregen. Een prognose voor de toekomst is hiervoor belangrijk, dus niet alleen de huidige situatie wordt bekeken.³⁰

- als de curatele wordt omgezet in een beschermingsbewind of mentorschap.

Curatele kan niet bestaan naast beschermingsbewind of mentorschap. Indien alleen het vermogen van een cliënt beheerd hoeft te worden, dan kan er een beschermingsbewind worden uitgesproken. Indien het alleen gaat om de verzorging of verpleging dan kan curatele worden omgezet in het mentorschap.

- als de curandus overlijdt.

Indien de curandus overlijdt, heeft de curator nog de bevoegdheid om de lijkbezorging te regelen.³¹ Op het moment dat een curatele wordt uitgesproken wordt dit gepubliceerd in de Staatscourant en in twee door de rechter aan te wijzen dagbladen.³² Dit dient ook te gebeuren op het moment dat de curatele eindigt op grond van artikel 1:390 BW. Verder zal er nog een aantekening plaats moeten vinden in de openbare registers op grond van artikel 1:391 BW.

2.2 Beschermingsbewind

Begin jaren 70 ontstond er behoefte aan een maatregel die minder ingrijpend was dan de curatele. Voor sommigen ging gehele handelingsonbekwaamheid te ver, maar was er wel behoefte aan het beheren van het vermogen van een persoon.³³ Onderbewindstelling is op 1 september 1982 in werking getreden en opgenomen in artikel 1:431 ev. BW, oftewel afdeling 19. Deze maatregel is ter bescherming van meerderjarigen, die door hun lichamelijke of geestelijke toestand niet in staat zijn om zelfstandig hun vermogensrechtelijk belangen te behartigen.³⁴ De rechtsgevolgen van het beschermingsbewind zijn minder ingrijpend dan bij curatele. De persoon van wie de goederen onder bewind zijn gesteld, ook wel rechthebbende genoemd, wordt handelingsonbevoegd ten aanzien van die goederen. Omdat alleen de goederen van een rechthebbende onder bewind zijn gesteld, blijft de rechthebbende handelingsbekwaam, dit betekent dat hij wel nog rechtshandelingen mag verrichten. Hij mag echter niet meer

²⁹ Rb. Maastricht 26 juli 2007, ECLI:NL:RBMAA:2007:BB2064.

³⁰ Prof.mr.J.de Boer, Asser 1* *Personen- en familierecht*, Deventer: Kluwer 2010, p.272.

³¹ Koens, T&C Burgerlijk Wetboek, commentaar op artikel 389 BW, Deventer: Kluwer 2013.

³² Prof.mr. M.J.A. van Mourik, Prof.mr. A.J.M. Nuytinck, *Personen- en familierecht, huwelijksvermogensrecht en erfrecht*, Deventer: Kluwer 2009, p.272.

³³ *Kamerstukken II 1978/79*, 15350, nr.3, p.10. (MvT)

³⁴ Koens, T&C Burgerlijk Wetboek, commentaar op titel 19 Boek 1 BW, Deventer: Kluwer 2013.

beslissen over de goederen die onder bewind staan. Hij mag deze goederen niet verkopen of weggeven. Hij kan bijvoorbeeld wel nog een testament maken, als hij hiertoe in staat is. De bewindvoerder is de persoon die het beheer over de goederen tijdelijk of voor altijd overneemt. Een bewindvoerder kreeg, vóór de nieuwe wet, 5% van de netto-opbrengst van de door hem beheerde goederen, tenzij de kantonrechter een ander bedrag vaststelde. Dit is wettelijk geregeld in artikel 1:447 lid 1 BW. De nieuwe wet geeft net als bij curatele andere regels over de beloning van de curator. Hierop zal in hoofdstuk 3 verder worden ingegaan.

2.2.1 Gronden voor het beschermingsbewind

Artikel 1:431 lid 1 BW geeft een aantal voorwaarden wanneer de goederen van iemand onder bewind kunnen worden gesteld:

- diegene moet meerderjarig zijn;

Iemand is meerderjarig volgens de wet als hij 18 jaar is. Hij mag zelfstandig rechtshandelingen verrichten en heeft hiervoor geen toestemming meer nodig van zijn ouders.³⁵

- diegene moet beperkt zijn in zijn lichamelijke of geestelijke toestand;

In tegenstelling tot curatele kan bij het beschermingsbewind een beperkte lichamelijke toestand grond zijn voor bewind. Te denken valt aan een handicap. Maar ook het geval dat iemand in coma ligt is een grond voor onderbewindstelling. De kantonrechter zal beoordelen of van deze grond sprake is, door de rechthebbende en de verzoekers te horen en eventueel een deskundige te raadplegen.³⁶

- dit is tijdelijk of duurzaam;

Bij tijdelijk bewind kan gedacht worden aan een ziekenhuisopname. Het bewind is dan van beperkte duur en eindigt door tijdsverloop.

- diegene kan door zijn beperkte lichamelijke of geestelijke toestand zijn vermogensrechtelijke belangen niet meer waarnemen;

De kantonrechter heeft de mogelijkheid om belanghebbenden te horen op grond van artikel 798 Rv. Hij kan de partner of levensgezel van de rechthebbende vragen naar hun mening over de situatie. Hij kan ook een deskundige raadplegen.

- één of meer van zijn goederen;

De kantonrechter kan een bewind instellen over het gehele vermogen of een gedeelte daarvan. Goederen die onder de huwelijksgemeenschap of gemeenschap van geregistreerd partnerschap vallen, worden ook onder bewind gesteld.

- die hem als rechthebbende toebehoren of zullen toebehoren.

De goederen die onder bewind worden gesteld moeten tot de rechthebbende toebehoren. Dit betekent dat hij eigenaar of beperkt gerechtigde moet zijn. Met 'zullen toebehoren' kan ook het toekomstige vermogen van de rechthebbende onder bewind worden gesteld. De gronden voor het beschermingsbewind zijn in de nieuwe wet gewijzigd. Dit zal in hoofdstuk 3 aan bod komen.

2.2.2 Verzoek voor beschermingsbewind

Artikel 1:432 BW geeft aan wie een verzoek kunnen doen tot het instellen van bewind. Dit zijn:

- de betrokken persoon;
- zijn echtgenoot of andere levensgezel;

³⁵ Drs. H. van der Westen, 'De samenloop van WSNP- en beschermingsbewind', *Schuldsanering*, 2009, p. 13.

³⁶ Drs. H. van der Westen, 'De samenloop van WSNP- en beschermingsbewind', *Schuldsanering*, 2009, p. 14.

- de geregistreerd partner;
- zijn bloedverwanten in de rechte lijn (ouders en kinderen);
- zijn bloedverwanten in de zijlijn tot de vierde graad ingesloten (bijvoorbeeld neven en nichten);
- de voogd;
- de curator;
- de mentor als bedoeld in titel 20 van boek 1 BW;
- het OM.

Op grond van artikel 266 Rv moet het verzoek tot onderbewindstelling worden ingediend bij de rechter in het rechtsgebied waar de rechthebbende woont. De rechter zal de verzoeker en degene ten aanzien van wie het bewind moet worden ingesteld horen. Is deze laatste niet in staat om gehoord te worden, dan is een verklaring van een arts of een psychiater voldoende om te weten dat er sprake is van een geestelijke beperking, waardoor deze persoon zijn materiële belangen niet kan behartigen.³⁷ De kring van verzoekers is vrij ruim. De rechter zal meer waarde hechten aan een oordeel van een nabije persoon dan van een verre bloedverwant. Het OM stelt pas een verzoek in als de rechthebbende geen verwanten meer heeft en hulpbehoevend is.³⁸

De rechter benoemt zo spoedig mogelijk een bewindvoerder, na het instellen van het bewind. Hij volgt hierbij de voorkeur van de rechthebbende. Indien dit niet mogelijk is, benoemt de rechter het liefst de echtgenote of de partner tot bewindvoerder. Zij worden niet-professionele bewindvoerders genoemd. Hoewel de wet er niets over zegt, zijn er ook professionele bewindvoerders. Dit zijn mensen die bewindvoering als beroep hebben. Vaak is dit een kantoor in de vorm van een BV (besloten vennootschap) of een stichting. Indien de rechter geen familielid tot bewindvoerder benoemt, dan gaat de voorkeur uit naar een professionele bewindvoerder, die is aangesloten bij de BPBI.

2.2.3 Taken van de bewindvoerder

Er bestaan twee typen bewind namelijk, schuldsaneringsbewind, oftewel WSNP-bewind en beschermingsbewind. Deze twee worden nog wel eens door elkaar gehaald. Beschermingsbewind is terug te vinden in boek 1 van het BW. Schuldsaneringsbewind vindt men terug in de faillissementswet (FW). Schuldsaneringsbewind betreft een problematische schuldenpositie, waar de schuldenaar zichzelf tot het uiterste moet inspannen om voor de schuldeisers de maximale aflossing eruit te halen.³⁹ Bij beiden soorten bewind is de bewindvoerder benoemd door de rechter. Toch is de focus van de bewindvoerders verschillend. De WSNP-bewindvoerder is er primair voor de schuldeisers, hij richt zich uitsluitend op het beheren van de schuldenlast, terwijl de beschermingsbewindvoerder primair hulpverlener is voor de rechthebbende. Bij de rechthebbende draait het om niet-zelfredzaamheid. WSNP-bewindvoerders zijn allemaal professioneel, het is hun hoofdberoep. Terwijl beschermingsbewind kan worden uitgevoerd door familieleden, naast hun beroep. Er bestaat voor hen een landelijke opleiding. Dit is bij het beschermingsbewind niet het geval. Daarentegen kent het beschermingsbewind al enige tijd de BPBI, terwijl de branchevereniging voor schuldsaneringsbewindvoerders nog jong is. Ook het loon is anders: het loon van de beschermingsbewindvoerder is 5% van de netto-opbrengst van de onder bewind staande goederen, terwijl de WSNP-bewindvoerder een combinatie van overheidssubsidie en

³⁷ Mr. Drs. G. M. van Duin, *Bewindvoering beschermingsbewind*, Alphen aan de Rijn: mijnbestseller.nl 2012, p.29.

³⁸ Prof.mr.J.de Boer, *Asser 1* Personen- en familierecht*, Deventer: Kluwer 2010, p.992.

³⁹ Mr. G.H.Lankhorst, 'Commentaar bij: faillissementswet, Artikel 284', *Kluwer Sociale Zaken* 2013, p. 26-28.

boedelsalaris ontvangt. Beide bewindvoerders dienen verantwoording af te leggen aan de rechter. Bij schuldsaneringsbewind is dit elke zes maanden en bij beschermingsbewind is dit elk jaar. De controle van de WSNP ligt bij de Raad voor de Rechtsbijstand. Zij nemen een aantal rechterlijke taken uit handen van de rechter. Een vergelijkbare controle bij het beschermingsbewind is er nauwelijks.

Uit een uitspraak van de rechtbank in Zutphen van 2011⁴⁰ heeft de kantonrechter het verzoek tot het instellen van bewind afgewezen. Volgens de kantonrechter is het hebben van enkel schulden onvoldoende voor het instellen van beschermingsbewind. Er moet schriftelijk of mondeling vast komen te staan dat er sprake is van een lichamelijke of geestelijke beperking. Dit is een vereiste dat de wet stelt voor het instellen van beschermingsbewind. Als er niet aan dit vereiste wordt voldaan is er geen reden voor het instellen van beschermingsbewind.

De taak van de beschermingsbewindvoerder staat in artikel 1:441 lid 1 BW. Hij moet ervoor zorgen dat het geld, dat onder bewind staat, goed wordt besteed. Het betalen van de rekeningen, belastingaangifte doen, huurtoeslag aanvragen enz.⁴¹ De rechthebbende moet voor alle financiële zaken toestemming hebben van zijn bewindvoerder. De bewindvoerder moet wel alle beslissingen met de rechthebbende overleggen, indien dit mogelijk is. Indien de rechthebbende een beslissing weigert of niet in staat is door zijn ziekte toestemming te geven, dan kan de bewindvoerder een vervangende machtiging van de kantonrechter krijgen. Op grond van artikel 1:436 lid 4 BW is de bewindvoerder verplicht zo snel mogelijk een bankrekening te openen waarop het betalingsverkeer van de rechthebbende gaat plaatsvinden. Het is ten strengste verboden om het geld van de rechthebbende te vermengen met het geld van de bewindvoerder. Als hier sprake van is, kan de kantonrechter overgaan tot ontslag van de bewindvoerder. Voor uitgaven boven de €1500 is er altijd een machtiging van de kantonrechter nodig.

De taak van de bewindvoerder eindigt, zo vermeldt artikel 1:448 lid 1 BW:

- bij het einde van het bewind;
- door tijdsverloop, indien hij voor een bepaalde tijd was benoemd;
- door zijn dood, het verklaren van de WSNP op hem, zijn faillietverklaring of ondercuratelestelling;
- door het instellen van een bewind over één of meer van zijn goederen;
- door zijn ontslag door de kantonrechter.

Het ontslag kan volgen als er sprake is van gewichtige redenen of als de bewindvoerder niet meer voldoet aan de eisen van bewindvoerder, zo vermeld artikel 1:448 lid 2 BW.

Besparing van de kosten van het bewind kan een gewichtige reden zijn.⁴² Dit verzoek kan worden ingediend door de bewindvoerder zelf, medebewindvoerders, de rechthebbende of het OM.

2.2.4 Controle op de bewindvoerder

Artikel 1:436 jo. 445 BW geven de belangrijkste verplichtingen weer waaraan een bewindvoerder zich dient te houden. Artikel 1:436 verplicht bewindvoerders zo snel mogelijk nadat ze zijn benoemd, een lijst op te maken waarin de goederen staan vermeld die onder bewind staan. Deze lijst moet naar de griffie van de rechtbank van de woonplaats van rechthebbende worden gestuurd. Daarnaast dient de bewindvoerder zo

⁴⁰ Rb. Zutphen 21 oktober 2011, ECLI:NL:RBZUT:2011:BU1414.

⁴¹ Mr. Drs. G. M. van Duin, *Bewindvoering beschermingsbewind*, Alphen aan de Rijn: mijnbestseller.nl 2012, p.35.

⁴² Koen, *T&C Burgerlijk Wetboek, commentaar op artikel 448 Boek 1 BW*, Deventer: Kluwer 2013.

snel mogelijk een rekening te openen waarop het betalingsverkeer van de rechthebbende kan plaatsvinden.

Artikel 1:445 BW vermeldt dat de bewindvoerder jaarlijks rekening en verantwoording moet afleggen aan de rechthebbende ten overstaan van de kantonrechter. Dit moet hij ook doen aan het einde van zijn taak, aan zijn opvolger. De bewindvoerder hoeft niet de rekening en verantwoording af te leggen aan anderen en deze anderen kunnen de rekening en verantwoording ook niet vorderen.⁴³ De wet geeft geen nadere uitleg hoe de rekening en verantwoording moet uitzien. De rekening en verantwoording bestaat enerzijds uit een overzicht van alle inkomsten en uitgaven ten name van de rechthebbende en anderzijds uit een overzicht van het vermogen aan het begin en aan het einde van een periode.⁴⁴ Dit is afhankelijk van de omvang van het bewind. De kantonrechter stelt voorop dat de bewindvoerder de belangen van de rechthebbende naar behoren waarneemt. In de nieuwe wet is er een model gemaakt voor de rekening en verantwoording. Dit komt terug in hoofdstuk 3.

2.2.5 Klachtenregeling

Als de rechthebbende een klacht heeft over zijn bewindvoerder is het zaak dat hij dit aan zijn bewindvoerder meldt. Als dit geen oplossing biedt kan de klacht worden ingediend bij de organisatie waar de bewindvoerder werkzaam is. Als de organisatie lid is van de BPBI kan de klacht worden ingediend bij de klachtencommissie van de branchevereniging.⁴⁵ Als de bewindvoerder een familielid is, of de organisatie is niet lid van de BPBI, dan staat er alleen nog een weg naar de kantonrechter open. Er zijn in het verleden verschillende uitspraken gedaan waarbij de klachten zo hoog opliepen dat de bewindvoerder is ontslagen. Een voorbeeld is de uitspraak van de rechtbank in Maastricht.⁴⁶

2.2.6 Duur en de beëindiging van het beschermingsbewind

Het bewind eindigt volgens artikel 1:449 BW:

- als de periode die is vastgesteld is verstreken;
- door de dood van de rechthebbende;
- door de ondercuratelestelling van de rechthebbende.

Het bewind kan ook worden opgeheven op verzoek van de rechthebbende of het OM. De kantonrechter beoordeelt of de oorzaken die tot de onderbewindstelling hebben geleid, niet meer bestaan. Dit vloeit voort uit artikel 1:449 lid 2 BW. In tegenstelling tot curatele is er geen publicatieplicht.

2.3 Mentorschap

Na curatele en beschermingsbewind bestond er behoefte aan een maatregel die de belangen op persoonlijk vlak behartigde. Personen als geestelijk gehandicapten en demente bejaarden bleken onvoldoende in staat te zijn om zaken te regelen als verzorging, verpleging, behandeling en begeleiding.⁴⁷ Naasten bleken niet altijd aanwezig of bereid te zijn om dit te regelen en vaak werden ze het onderling niet met elkaar eens. Het mentorschap is toen ontstaan en in 1995 in werking getreden. Het is daarmee de jongste beschermingsmaatregel voor meerderjarigen. Deze maatregel is ter bescherming van meerderjarigen die als gevolg van hun geestelijke of lichamelijke toestand niet in staat

⁴³ Hof Amsterdam 11 juni 2007, NJ 2008, 431.

⁴⁴ Mr. Drs. G. M. van Duin, *Bewindvoering beschermingsbewind*, Alphen aan de Rijn: mijnbestseller.nl 2012, p.124.

⁴⁵ Drs. H. van der Westen, 'De samenloop van WSNP- en beschermingsbewind', *Schuldsanering*, 2009, p. 18.

⁴⁶ Rb. Maastricht 26 september 2007, ECLI:NL:RBMAA:2007:BB5517.

⁴⁷ Kamerstukken II 1991/92, 22474, nr.3, p.1. (MvT)

zijn hun niet-vermogensrechtelijke aard zelf waar te nemen.⁴⁸ De betrokkene wordt hierdoor handelingsonbevoegd met betrekking tot zaken betreffende verzorging, verpleging, behandeling en begeleiding op grond van artikel 1:453 lid 1 BW. De mentor kan toestemming geven aan de betrokkene om rechtshandelingen zelf te verrichten. De mentor mag de gemaakte kosten aan de betrokkene in rekening brengen. Als de rechter het nodig vindt om aan de mentor een beloning toe te kennen dan doet hij dit. Hij kijkt hiermee wel naar de financiële draagkracht van de betrokkene.

2.3.1 Gronden voor mentorschap

Artikel 1:450 lid 1 BW geeft een aantal voorwaarden wanneer mentorschap kan worden ingesteld. De kantonrechter stelt het mentorschap in indien:

- diegene meerderjarig is;
- diegene beperkt is in zijn lichamelijke of geestelijke toestand;
- dit is tijdelijk of duurzaam;
- diegene door zijn beperkte lichamelijke of geestelijke toestand niet in staat is of bemoeilijkt wordt zijn niet-vermogensrechtelijke belangen waar te nemen.

Alleen lichamelijke gebreken zijn meestal onvoldoende voor het instellen van een mentorschap. Een mentorschap wordt meestal ingesteld indien iemand geen familie heeft of wanneer er onenigheid binnen de familie is waardoor zij niet kunnen helpen.

Het mentorschap treedt in werking daags nadat de beschikking is verstrekt of verzonden.

2.3.2 Verzoek voor mentorschap

In artikel 1:451 lid 1 en lid 2 BW wordt weergegeven wie een verzoek kunnen doen tot het mentorschap. Dit zijn:

- de betrokkene zelf;
- de echtgenoot, geregistreerd partner of andere levensgezel;
- zijn bloedverwanten in de rechte lijn (ouders en kinderen);
- zijn bloedverwanten in de zijlijn tot en met de vierde graad (bijvoorbeeld neven en nichten);
- zijn voogd, curator of bewindvoerder;
- het OM;
- de instelling waar de betrokkene wordt verzorgd (de leiding of eigenaar).

Wat hier opvalt, is dat de instelling waar de betrokkene wordt verzorgd een verzoekschrift mag indienen. Dit is bij curatele en beschermingsbewind niet het geval. De instelling zal in het verzoekschrift moeten vermelden waarom de naaste familie geen verzoek heeft ingediend. De hulpverleners van de instelling zelf kunnen niet tot mentor worden benoemd. Op grond van artikel 266 Rv moet het verzoek tot mentorschap worden ingediend bij de rechter in het rechtsgebied waar de betrokkene woont.

2.3.3 Taken van de mentor

De gevolgen van het mentorschap staan vermeld in artikel 1:453 BW. Het belangrijkste gevolg van het mentorschap is dat de betrokkene tijdens het mentorschap onbevoegd is om rechtshandelingen te verrichten die betrekking hebben op verzorging, verpleging, behandeling en begeleiding. De mentor kan de betrokkene toestemming geven om zelf rechtshandelingen te verrichten, indien hij de betrokkene hier toe in staat acht. Als het niet gaat om rechtshandelingen, maar om feitelijke handelingen, dan treedt de mentor in plaats van de betrokkene op. Bijvoorbeeld bij het inzien van het patiëntendossier. Dit

⁴⁸ Koens, *T&C Burgerlijk Wetboek, commentaar op titel 20 Boek 1 BW*, Deventer: Kluwer 2013.

vermeldt lid 3 van artikel 1:453 BW. De mentor moet de betrokkene zoveel mogelijk bijstaan in aangelegenheden van niet-vermogensrechtelijke aard. Het kan zijn dat de mentor raad moet geven over zaken als relaties of seksualiteit.⁴⁹ Een mentor kan zich aansluiten bij het MNN. Het MNN is een landelijke stichting die zich onder andere inzet voor de kwaliteit van het mentorschap.⁵⁰ Zij hanteren als richtlijn eenmaal per veertien dagen een contact tussen de mentor en de betrokkene.⁵¹ Andere werkzaamheden die het MNN noemt zijn onder andere overleggen met hulpverleners, het ondertekenen van zorgovereenkomsten, adviseren en steunen van cliënten en volgen van bijscholing voor eigen kennis.

De wettelijke taken van de mentor staan vermeld in artikel 1:454 BW. De mentor moet de betrokkene zoveel mogelijk bij zijn beslissingen betrekken. De mentor moet zich als een goed mentor gedragen. Doet hij dit niet, dan is de mentor aansprakelijk.

De taak van de mentor eindigt als aan een van de voorwaarden van artikel 1:461 BW is voldaan:

- bij het einde van het mentorschap, zie paragraaf 2.3.5;
- door tijdsverloop, indien hij voor bepaalde tijd was benoemd;
- door zijn dood;
- door zijn ondercuratelestelling of door instelling van zijn mentorschap;
- door zijn ontslag verleend door de kantonrechter.

Het ontslag kan volgen wanneer de mentor het verzoek zelf indient, in dit geval moet het ontslag altijd worden gegeven. Ook kan er ontslag volgen als er sprake is van gewichtige redenen of omdat de mentor niet meer aan de eisen van een mentor voldoet, zoals hierboven. Gewichtige redenen zijn bijvoorbeeld tekortschieten in de zorg van een goed mentor of niet voldoen aan de verslag- en informatieplicht van artikel 1:459 lid 1 BW.⁵² Dit verzoek kan worden ingediend door de betrokkene en het OM. De (ontslagen) mentor blijft verplicht voor de betrokkene te zorgen totdat er een nieuwe mentor is aangesteld.

2.3.4 Controle op de mentor

De controle op de mentor is neergelegd in artikel 1:459 BW. De mentor moet verslag doen van zijn werkzaamheden aan de kantonrechter als deze daarom vraagt. Er is geen periodieke verantwoordingsplicht zoals bij het beschermingsbewind. Dit verslag kan mondeling of schriftelijk zijn. De kantonrechter kan te allen tijde aan de mentor vragen om voor hem te verschijnen. De mentor is dan verplicht alle inlichtingen te verstrekken. Dit gebeurt bijvoorbeeld als de kantonrechter meer informatie wil hebben over gedeclareerde kosten.⁵³ Als het mentorschap eindigt is de mentor wel verplicht om schriftelijk verslag uit te brengen aan zijn opvolger, de betrokkene en aan de kantonrechter.

2.3.5 Duur en beëindiging van het mentorschap

Het mentorschap kan voor bepaalde duur worden ingesteld, bijvoorbeeld voor de duur van een opname. Dit komt voor bij psychiatrische patiënten. Indien de patiënt weer genezen is, wordt het mentorschap opgeheven zie artikel 1:462 lid 2 BW. Op grond van artikel 1:462 lid 1 BW eindigt het mentorschap:

- door het verstrijken van de tijdsduur;
- door de dood van de betrokkene;

⁴⁹ Mr.dr. C. Blankman, mr. C.G.C. Engelbertink, *Notariele bescherming. Ouderen*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2013, p.41.

⁵⁰ <www.mentorschap.nl/home/mentorschap/landelijke/taken>

⁵¹ MNN, *Taken en profiel van de mentor*, Utrecht 2011.

⁵² Koens, *T&C Burgerlijk Wetboek, commentaar op artikel 461 Boek 1 Burgerlijk Wetboek*, Deventer: Kluwer 2013.

⁵³ Koens, *T&C Burgerlijk Wetboek, commentaar op 459 Boek 1 Burgerlijk Wetboek*, Deventer: Kluwer 2013.

- door de ondercuratelestelling van de betrokkene.

De kantonrechter kan op grond van lid 2 het mentorschap opheffen als er geen noodzaak meer is voor het mentorschap. Dit kan op verzoek van de betrokkene, zijn mentor of het OM.

Hoofdstuk 3 Nieuwe wet curatele, beschermingsbewind en mentorschap

In het vorige hoofdstuk is uitgebreid besproken hoe de drie beschermingsmaatregelen werken en hoe de wet eruit zag voor 1 januari 2014. Dit hoofdstuk gaat over de belangrijkste wijzigingen die zijn aangebracht in boek 1 van het BW en die sinds 1 januari 2014 in werking zijn getreden. Als eerste zal het doel van de nieuwe wet worden toegelicht. Vervolgens zullen de belangrijkste wijzigingen worden besproken die zijn aangebracht in boek 1 van het BW. Hierbij komen ook de kwaliteitseisen aan de orde die zijn opgenomen in een AMvB. De redenen die ten grondslag liggen aan de nieuwe wet zullen in dit hoofdstuk niet worden besproken omdat die in hoofdstuk 1 reeds aan de orde zijn gekomen.

3.1 Doel van de nieuwe wet

Het doel van de nieuwe wet is ervoor te zorgen dat mensen die onvoldoende zelfredzaam zijn voldoende toegang hebben tot curatele, beschermingsbewind en mentorschap en dat dit instrument zodanig functioneert dat de mensen die vertegenwoordigd worden adequaat worden beschermd.⁵⁴ De kans op misbruik zal dus verkleind moeten worden door middel van de nieuwe wet. Tevens moeten de verhoudingen tussen de drie beschermingsmaatregelen duidelijker worden.⁵⁵ De volgende punten zijn opgenomen in de nieuwe wet:

- Een passende maatregel opleggen en het bevorderen van de zelfredzaamheid van de rechthebbende;

Curatele, beschermingsbewind en mentorschap hebben tot gevolg dat de zelfredzaamheid van een persoon wordt beperkt. Het is daarom belangrijk dat deze maatregelen niet verder ingrijpen dan noodzakelijk. De kantonrechter moet daarom de meest passende maatregel opleggen bij een persoon. Om de zelfredzaamheid van een persoon te bevorderen hebben de vertegenwoordigers de taak 'als goed vertegenwoordiger' op te treden. Daarnaast is er in de nieuwe wet opgenomen dat er een periodieke evaluatie plaatsvindt over de noodzaak van de maatregel die is opgelegd.⁵⁶ Hierop zal in paragraaf 3.2 verder worden ingegaan.

- De betrokkenheid van de personen in de nabije omgeving wordt ondersteund; Voor personen die gebruikmaken van een beschermingsmaatregel is het belangrijk dat personen in de nabije omgeving op de hoogte zijn van de mogelijkheden die deze maatregel biedt. Het belang van actieve betrokkenheid van personen uit de nabije omgeving, bijvoorbeeld controle op de uitvoering, is groot.⁵⁷ Hoe meer een partner, echtgenoot, vrienden, burens etc. op de hoogte zijn, hoe minder misbruik er gemaakt kan worden van de betrokkene en de betreffende maatregel. De nieuwe wet voorziet hierin door naasten meer bevoegdheden te geven. De kring van verzoekers is daarom uitgebreid. Ook dit zal uitvoerig in paragraaf 3.2 worden besproken.

- De kwaliteit van wettelijke vertegenwoordigers wordt gewaarborgd;

Vaak zijn curatoren, bewindvoerders en mentoren personen uit de naaste omgeving van de betrokkene. Zij kunnen als geen ander de belangen behartigen van deze persoon.

⁵⁴ Kamerstukken II 2011/2012, 33 054, nr. 3, p. 3. (MvT)

⁵⁵ C. Snee, Beschermingsbewind: anno nu en een vooruitblik op de toekomst (afstudeerscriptie Tilburg University) 2011.

⁵⁶ Kamerstukken II 2011/2012, 33 054, nr. 3, p. 3. (MvT)

⁵⁷ Kamerstukken II 2011/2012, 33 054, nr. 3, p. 4. (MvT)

Ondanks dat kan er binnen een familie onenigheid ontstaan over de vertegenwoordiging van de betrokkene. Er worden geen hogere eisen gesteld aan deze niet-professionele vertegenwoordigers, omdat hierdoor waarschijnlijk minder vertegenwoordigers worden gekozen binnen de vertrouwde omgeving van de betrokkene.⁵⁸ Problemen met vertegenwoordigers uit de familiekring kunnen het beste worden opgelost doordat mensen in de omgeving opletten en ook meer invloed kunnen uitoefenen op het functioneren van de vertegenwoordiger. Mensen uit de omgeving kunnen, indien zij dit nodig achten, verzoeken tot het ontslag van een vertegenwoordiger of opheffing van de beschermingsmaatregel. Naast vertegenwoordigers uit de familiekring zijn er professionele vertegenwoordigers. De kwaliteit van deze vertegenwoordigers zal gewaarborgd worden doordat zij moeten voldoen aan de kwaliteitseisen die zijn ingegaan op 1 april 2014. Deze eisen zullen worden getoetst door een accountant en kantonrechter. Ook de BPBI en het MNN speelt een belangrijke rol bij het waarborgen van de kwaliteit. De BPBI hanteert een kwaliteitsverordening voor professionele bewindvoerders. Een bewindvoerderskantoor aangesloten bij de BPBI verdient de voorkeur bij benoeming, omdat ze deze kwaliteitsverordening hanteren. Het MNN levert een bijdrage aan de deskundigheid van mentoren. Een kantonrechter heeft geen toezicht op de bedrijfsvoering. Daarvoor mag hij afgaan op de verklaring van de accountant die jaarlijks toetst of de vertegenwoordiger aan de kwaliteitseisen voldoet.⁵⁹ Vertegenwoordigers die geen verklaring van een accountant kunnen overleggen zullen niet langer worden benoemd. De kwaliteitseisen komen in paragraaf 3.2 aan bod.

- De wet reflecteert de bestaande praktijk;

Het is de bedoeling dat de nieuwe wet voldoende is afgestemd op de dagelijkse praktijk.

- Stroomlijning en afbakening.⁶⁰

De drie beschermingsmaatregelen zijn los van elkaar ontstaan en hebben een ander toepassingsbereik. De doelstellingen gelden echter voor alle drie de maatregelen. Hiermee wordt de eenduidigheid en samenhang van de wet bevorderd.⁶¹

3.2 De nieuwe wet curatele, beschermingsbewind en mentorschap

De belangrijkste wijzigingen met betrekking tot de nieuwe wet zullen hieronder per beschermingsmaatregel worden toegelicht. De wijzigingen zijn te vinden in boek 1 van het BW. De voornaamste wijzigingen die worden besproken zijn:

- wijziging van de gronden voor curatele en beschermingsbewind en publicatieplicht;
- uitbreiding van de kring van verzoekers tot instelling en opheffing van de beschermingsmaatregel en ontslag van de vertegenwoordiger;
- rechtspersonen als curator en mentor;
- kwaliteitseisen voor vertegenwoordigers en de controle daarop;
- benoeming van twee curatoren en mentoren;
- beloning van vertegenwoordigers;
- periodieke evaluatie;
- opheffing en verlenging van de maatregel;
- model voor rekening en verantwoording.⁶²

⁵⁸ Kamerstukken II 2011/2012, 33 054, nr. 3, p. 4. (MvT)

⁵⁹ Kamerstukken II 2011/2012, 33 054, nr. 3, p. 5. (MvT)

⁶⁰ Kamerstukken II 2011/2012, 33 054, nr. 3, p. 1. (MvT)

⁶¹ Kamerstukken II 2011/2012, 33 054, nr. 3, p. 6. (MvT)

⁶² Kamerstukken II 2011/2012, 33 054, nr. 3, p. 6. (MvT)

Deze wijzingen zullen hieronder per maatregel worden toegelicht.

3.2.1 Wijzigingen voor curatele

De gronden

De eerste wijziging is aangebracht in artikel 1:378 lid 1 BW. De gronden voor curatele zijn gewijzigd. Aan lid 1 zijn twee extra gronden toegevoegd. Naast de grond geestelijke stoornis, is de grond lichamelijke toestand toegevoegd. Het woord stoornis wordt veranderd in het woord toestand. Hierdoor zijn de gronden van de drie beschermingsmaatregelen meer op elkaar afgestemd. Bij de grond drankmisbruik is de grond drugsmisbruik toegevoegd. Drugsmisbruik kan dezelfde problemen veroorzaken als drankmisbruik.⁶³ Dit heeft ertoe geleid dat drugsmisbruik een grond voor ondercuratelestelling is geworden. Verkwisting is verdwenen als grond voor ondercuratelestelling en is een grond voor beschermingsbewind geworden.

Uitbreiding kring van verzoekers tot instelling en opheffing van curatele en ontslag van de curator

In het vorige hoofdstuk is opgenomen wie gerechtigd is een verzoek tot curatele in te stellen. In artikel 1:379 BW is tot de verzoekers degenen die tijdens de minderjarigheid van de te beschermen persoon gezag over hem uitoefenen toegevoegd.⁶⁴ Daarnaast kan ook de curator, de bewindvoerder, de mentor en de instelling waar de betrokkene wordt verzorgd of begeleid een verzoek indienen. Volgens dr. mr. Blankman is dit een positieve wijziging, omdat een instelling die een cliënt begeleidt goed kan oordelen over de noodzaak van de maatregel.⁶⁵ Als een betrokkene geen familie of partner heeft, kan een instelling het beste inschatten of de betrokkene een curator nodig heeft. De rechter gaat bij de beoordeling van de maatregel wel na waarom naaste familie geen verzoek heeft gedaan. Dit dient gemotiveerd te worden door de instelling.⁶⁶ Omdat met de nieuwe wet twee curatoren benoemd kunnen worden, is de medecurator bevoegd op grond van artikel 1:385 lid 1 onder d BW, een verzoek in te dienen om de curator te ontslaan. Dit geldt ook voor de verzoekers genoemd in artikel 1:379 BW. Artikel 1:389 lid 3 BW zegt dat indien de curatele voor een bepaalde tijdsduur is, de gerechtigde verzoekers, genoemd in artikel 1:379 BW en de curator een verzoek tot verlenging kunnen doen. Dit geldt ook voor de opheffing van de curatele. Dit kan ook door gerechtigde verzoekers of de curator worden verzocht. De kring om een verzoek in te dienen en om de curatele te laten eindigen is in de nieuwe wet dus uitgebreid.

Benoeming curatoren

In artikel 1:383 BW vinden de belangrijkste wijzingen plaats. Aan dit artikel zijn zeven leden toegevoegd. Hierin staat onder andere dat rechtspersonen met volledige rechtsbevoegdheid tot curator kunnen worden benoemd. Door rechtspersonen tot curator te benoemen worden de taken niet meer door één persoon uitgeoefend.⁶⁷ Dit kan de

⁶³ *Kamerstukken II* 2011/2012, 33 054, nr. 3, p. 18. (MvT)

⁶⁴ Dr. mr. K. Blankman, Modernisering van beschermingsmaatregelen voor meerderjarigen. Commentaar bij conceptvoorstel betreffende curatele, beschermingsbewind en mentorschap, *Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht* 2010/81.

⁶⁵ Dr. mr. K. Blankman, Modernisering van beschermingsmaatregelen voor meerderjarigen. Commentaar bij conceptvoorstel betreffende curatele, beschermingsbewind en mentorschap, *Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht* 2010/81.

⁶⁶ *Kamerstukken II* 2011/2012, 33 054, nr. 3, p. 8. (MvT)

⁶⁷ *Kamerstukken II* 2011/2012, 33 054, nr. 3, p. 8. (MvT)

kwaliteit van de werkzaamheden ten goede komen. Echter, er kunnen ook meer fouten gemaakt worden doordat meerdere personen zich gaan bezighouden met één dossier. Volgens bewindvoester mw. de Rooij, waarmee een interview heeft plaatsgevonden, zal dit wel meevallen. Bij een rechtspersoon zijn namelijk professionals in dienst, die weten wat ze doen, omdat ze ervaring hebben met de werkzaamheden. Waarschijnlijk zullen rechtspersonen minder fouten maken dan familieleden die benoemd worden tot curator. Familieleden zijn namelijk geen professionals en hebben geen ervaring met de uitoefening van de taken van een curator. De toekomst moet uitwijzen of de benoeming van rechtspersonen tot curator ook daadwerkelijk ten goede komt aan de kwaliteit. Aldus mw. de Rooij. Het volledige interview met bewindvoester mw. de Rooij is terug te lezen in hoofdstuk 5. Artikel 1:383 lid 5 BW geeft een opsomming van personen die niet tot curator kunnen worden benoemd. Dit zijn:

- handelingsonbekwamen;
- personen die gebruikmaken van het mentorschap;
- de bewindvoerder in de zin van de Fw;
- een direct betrokken of behandelend hulpverlener;
- personen behorende tot de leiding, het personeel of personen verbonden met de instelling waar de onder curatele gestelde wordt verzorgd of begeleid;

Artikel 1:383 lid 7 BW verwijst naar de kwaliteitseisen in de AMvB, dit artikel zegt dat iemand met drie dossiers of meer alleen (professioneel) curator kan worden als diegene aan de genoemde kwaliteitseisen voldoet en aan de verplichtingen genoemd in artikel 1:386 lid 3 en artikel 3:15i BW. De kwaliteitseisen zullen hieronder uitvoerig worden besproken. Artikel 1:386 lid 3 BW verplicht een curator zo spoedig mogelijk een rekening te openen voor zijn cliënt en deze rekening te gebruiken voor alle inkomsten en uitgaven van de cliënt. Daarnaast verplicht artikel 3:15i jo 1:386 lid 6 BW de curator een administratie te voeren. Dit wil zeggen dat hij alle boeken en bescheiden moet bewaren zodat deze te allen tijde geraadpleegd kunnen worden. Artikel 1:383 lid 10 geeft aan dat er twee curatoren kunnen worden benoemd. Dit is zoals in hoofdstuk twee aangehaald mogelijk sinds 1 december 2000.⁶⁸ De rechter kan een taakverdeling maken maar dit hoeft niet. Als er een meningsverschil tussen de twee curatoren bestaat, is de kantonrechter bevoegd om een beslissing te nemen. De kantonrechter stelt tevens een verdeling van de beloning vast. In hoofdstuk twee werd al uitgelegd dat de beloning voorheen 5% van de netto-opbrengst van de beheerde goederen was. De beloning zoals die nu wordt toegepast is vastgelegd in een ministeriële regeling. Zie daarvoor bijlage 1.

Kwaliteitseisen

Hoofdstuk 2 van het besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren geeft de kwaliteitseisen weer waaraan vertegenwoordigers moeten voldoen. Dit hoofdstuk is ingedeeld in onderwerpen namelijk: eisen betreffende de werving, opleiding, scholing en begeleiding, eisen omtrent de omgang met de betrokkene en eisen omtrent de bedrijfsvoering. Deze eisen zullen hieronder worden toegelicht.

Eisen betreffende de werving, opleiding, scholing en begeleiding.

Artikel 2 lid 1 eist dat de curator en de personen door wie hij de taken van een curator uitoefent, beschikt over een verklaring omtrent het gedrag (VOG). Dit is om na te gaan of

⁶⁸ HR 1 december 2000, ECLI:NL:2000:AA8717.

de curator en deze personen in het verleden strafbare feiten hebben gepleegd.⁶⁹ Deze verklaring mag niet ouder zijn dan vijf jaar en niet eerder worden afgegeven dan zes maanden voor de benoeming tot curator.⁷⁰ Artikel 2 lid 3 eist dat de personen door wie hij de taken van een curator uitoefent niet handelingsonbekwaam zijn, niet onder mentorschap zijn gesteld, geen WSNP-bewindvoerder van de onder curatele gestelde is en geen directe hulpverlener van de onder curatele gestelde. Dit artikel is eveneens van toepassing op bewindvoerders en mentoren.

Artikel 3 lid 1 van het besluit eist dat de curator ten minste een passende beroepsopleiding heeft afgerond zoals vermeld in artikel 7.2.2 lid 1 van de wet educatie en beroepsonderwijs. Dit is een passende mbo-4 opleiding. Niet iedere opleiding komt in aanmerking. Opleidingen die les geven in financieel-administratief en sociaal-maatschappelijke vakken zijn geschikt.⁷¹

Lid 2 van artikel 3 eist dat de curator zijn kennis en vaardigheden jaarlijks dient bij te scholen en trainingsactiviteiten moet verrichten. In lid 3 staat een zorgplicht van de curator. Dit lid bepaalt dat de curator zorgdraagt voor de begeleiding van de personen door wie hij de taken van een curator uitoefent. Dit gebeurt door ten minste jaarlijks functioneringsgesprekken te voeren met hen en hen de gelegenheid te geven bijscholings- of trainingsactiviteiten te verrichten.

Eisen omtrent de omgang met de betrokkene

Artikel 4 eist dat curatoren bij de taakvervulling uit moeten gaan van het geloof, de levensovertuiging en de culturele achtergrond van de curandus. Daarnaast probeert de curator de zelfredzaamheid van de curandus te verbeteren. Dit artikel geldt ook voor bewindvoerders en mentoren.

Artikel 5 lid 1 eist dat de curator en curandus afspraken maken over het doel van de curatele en stellen schriftelijk vast wat ze van elkaar mogen verwachten.

Lid 2 eist dat de curator ten minste vier werkdagen per week telefonisch bereikbaar is. Hij moet tevens bereikbaar zijn in noodgevallen. De curator heeft op grond van lid 3 minstens twee keer per maand contact met de curandus, tenzij de curandus dit niet wenst. De curandus dient een contactpersoon te hebben op grond van lid 4, waarvan de curator op de hoogte moet zijn. De curator dient minstens elke maand een overzicht aan de curandus te overhandigen van de af- en bijschrijvingen op de rekening. Dit eist lid 5. Dit artikel is ook van toepassing op bewindvoerders en mentoren. Mentoren hoeven niet aan lid 5 te voldoen, omdat ze niet te maken hebben met vermogensrechtelijke belangen.

Op grond van artikel 6 lid 1 dient de curator een klachtenregeling te hanteren. In de klachtenregeling moet staan:

- dat een klacht kan worden ingediend door degene die gerechtigd is de curatele te verzoeken;
- dat de klacht kan worden afgehandeld door de curator binnen een termijn van ten hoogste zes weken;
- dat indien de klacht gegrond wordt verklaard, of hieraan gevolgen vastzitten voor de curator;
- de mogelijkheden van de klager indien de klacht ongegrond wordt verklaard.

Dit geldt ook voor bewindvoerders en mentoren.

⁶⁹ Stb. 2014, 46, p. 14. (nota van toelichting)

⁷⁰ Artikel 2 lid 2 besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren.

⁷¹ Stb. 2014, 46, p. 16. (nota van toelichting)

Eisen omtrent bedrijfsvoering

Artikel 7 gaat in op de dossiervorming van de curator. De curator moet zorg dragen voor het vormen, wekelijks bijhouden en sluiten van een dossier van zijn cliënten. Een dossier bevat correspondentie tussen curator en curandus en documentatie die de vermogenstoestand van de curandus weergeeft.⁷² Dit geldt ook voor bewindvoerders. Het dossier bevat tevens documenten die betrekking hebben op de verzorging, begeleiding, behandeling en verpleging. Dit geldt ook voor mentoren.

Artikel 8 verplicht de curator een beschrijving te hebben van de intake en aanmelding, de uitvoering van de curatele, de beëindiging van het curatorschap, de financiële en administratieve organisatie en de ondersteuning. Daarnaast moet hij waarborgen ingebouwd hebben die betrekking hebben op de betrouwbaarheid van gegevens, continuïteit van de werkzaamheden bij ziekte en juistheid van de boedelbeschrijving. Lid 3 van artikel 8 verplicht de curator een beschrijving van de verschillende functies te hebben, tenzij er geen andere personen zijn die de taken uitoefenen. Lid 5 meldt dat de curator voorbereid moet zijn op eventuele schade die er opgelopen kan worden. Hij kan dit doen door een verzekering af te sluiten.

Artikel 9 vermeldt dat de curator niet meer mag ontvangen dan de beloning die is vastgesteld. Hij mag bijvoorbeeld geen giften aannemen van de curandus of familieleden van de curandus.

Artikel 10 stelt eisen aan de administratie van de curator. Uit de administratie moet duidelijk blijken hoeveel cliënten een curator heeft, het aantal personen door wie hij zijn taken als curator uitoefent, het aantal klachten dat hij ontvangt en zijn overige beroepsmatige activiteiten.

Overige verplichtingen curator

Artikel 1:383 lid 8 BW somt nog meer verplichtingen op aan de curator. De curator dient aan de rechter een verklaring te geven waarin hij verklaart dat hij aan de kwaliteitseisen van lid 7 voldoet. Dit zijn de eisen die hierboven zijn uitgelegd. Hij moet tevens een verslag van een accountant overleggen met zijn bevindingen over de wijze waarop aan de eisen en verplichtingen wordt voldaan en een verklaring van de accountant omtrent de balans en staat van baten en lasten omtrent de jaarrekening. De AMvB geeft nadere regels over de vorm en de inhoud van het verslag en de verklaringen. De accountant onderzoekt of aan de verplichtingen van artikel 1:383 lid 7 is voldaan. De accountant maakt hiervan een verslag. Dit verslag vermeldt het verslagjaar waarop het onderzoek betrekking heeft, een beschrijving van de reikwijdte van het onderzoek, voor zover van toepassing, een vermelding van de gebleken tekortkomingen naar de aanleiding van het onderzoek, voor zover van toepassing en een vermelding van de verbeteringen.⁷³ De uitslag van het onderzoek omtrent de balans van baten en lasten wordt in een verklaring afgelegd. Tezamen met deze verklaring en het verslag worden de diploma's van de curator aan de kantonrechter overlegd. Naast de verklaringen en het verslag dient de curator rekening en verantwoording af te leggen aan de kantonrechter. Door middel van een model kan hij de rekening en verantwoording invullen. Dit kan hij samen met de verklaringen en het verslag aan de kantonrechter overleggen. Artikel 1:386 lid 1 BW vermeldt dat er een model voor de rekening en verantwoording is vastgelegd, dit was voorheen niet het geval. Zie bijlage 2 voor dit model. Niet iedereen is verplicht om een

⁷² Artikel 7 lid 2 onder a besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren.

⁷³ Artikel 11 lid 5 besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren.

verslag en verklaring van een accountant te hebben zoals bedoeld in artikel 1:383 lid 8 BW. Banken, notarissen, gerechtsdeurwaarders en accountants zijn hiervan vrijgesteld op grond van lid 9. Ten slotte verplicht artikel 1:385 lid 2 BW de curator elke vijf jaar, of eerder als de kantonrechter dit bepaalt, aan de kantonrechter verslag te doen over het verloop van de curatele. Er wordt daarbij ingegaan op het feit dat de curatele moet worden verlengd of dat er een minder ingrijpende maatregel kan worden opgelegd.

3.2.2 Wijzigingen voor het beschermingsbewind

De gronden

Naast de gronden voor curatele zijn de gronden voor beschermingsbewind gewijzigd. Aan artikel 1:431 lid 1 BW is een grond toegevoegd, namelijk verkwisting of het hebben van problematische schulden. Voorheen was dit een grond voor curatele, sinds januari 2014 is dit een grond voor beschermingsbewind geworden. Verkwisting heeft invloed op iemands vermogen en behoort daardoor beter thuis bij bewindvoering. Het hebben van schulden vormt een steeds groter deel van alle bewinden. In eerste instantie komen mensen met schulden in de WSNP terecht, maar in enkele gevallen kan dit niet bijvoorbeeld doordat ze al eens eerder in de WSNP zijn geweest. Daarom kan het beschermingsbewind een oplossing bieden. Het beschermingsbewind kan de schulden stabiliseren en in het beste geval verminderen.⁷⁴ Mocht iemand vervolgens toch in de WSNP terecht komen, dan is de kans op een succesvol verloop van de WSNP groter. Niet iedereen is het hiermee eens. Bewindvoerder en voorzitter van de klachtencommissie van de BPBI Taco Schaafsma is van oordeel dat de nieuwe grond niet realistisch is. 'Een bewindvoerder is geen schuldhulpverlener' zegt hij. Volgens Schaafsma kan de rechthebbende aanzienlijke schade oplopen door het beschermingsbewind op grond van verkwisting of problematische schulden, omdat een bewindvoerder te snel een schuldenregeling aanvraagt (bang om aansprakelijk te worden gesteld voor het oplopen van schulden). Soms is het beter om te wachten totdat de schuldenregeling tot een goed einde wordt gebracht.⁷⁵ Schaafsma is bang dat de rechthebbende meer schulden krijgt. Er is bij artikel 1:431 BW nog een extra lid toegevoegd dat vermeldt dat indien te verwachten is dat rechthebbende binnen een afzienbare tijd in de toestand van lid 1 verkeert, het bewind al kan worden ingesteld.

Uitbreiding kring van verzoekers tot instelling en opheffing van beschermingsbewind en ontslag van de bewindvoerder

De verzoekerskring is net als bij curatele uitgebreid. Aan de verzoekers die in hoofdstuk 2 genoemd zijn, is de partner van de ouder die gezamenlijk gezag uitoefent in de zin van artikel 1:253sa jo. artikel 1:253t BW bevoegd om beschermingsbewind te verzoeken over die persoon waarover het gezag wordt uitgeoefend. Tevens kan de instelling waar de betrokkene wordt verzorgd of begeleid een verzoek indienen. Ook hier zal de instelling moeten uitleggen waarom zij een verzoek indienen en niet de naaste familie. Artikel 1:432 lid 2 BW geeft aan het college van burgemeester en wethouders (college van B&W) van de gemeente waar de rechthebbende woont, de bevoegdheid om beschermingsbewind te verzoeken indien er sprake is van verkwisting of problematische schulden. Ook het college van B&W zal net zoals de instelling moeten uitleggen waarom zij een verzoek indienen en niet de naaste familie. De kring van personen die ontslag kunnen aanvragen

⁷⁴ Kamerstukken II 2011/2012, 33 054, nr. 3, p. 6. (MvT)

⁷⁵ T.Schaafsma, 'Beschermingsbewind is geen schuldhulpverlening', *Schuldsanering*, 2010, p.16.

is daarmee ook uitgebreid. Dit zijn de personen die gerechtigd zijn het bewind te verzoeken. Dit geldt ook als men het bewind wil opheffen.⁷⁶ In het geval dat een bewindvoerder wordt ontslagen kan de kantonrechter beslissen dat er geen rekening en verantwoording meer hoeft te worden afgelegd. Tevens kan hij de administratie in beslag nemen. De kantonrechter is daarbij bevoegd elke plaats te betreden. Deze bevoegdheid had hij voorheen niet.

Benoeming bewindvoerder

In artikel 1:435 BW hebben veel wijzigingen plaatsgevonden. Dit artikel gaat over de benoeming van bewindvoerders. In de oude wet konden alleen handelingsonbekwamen, personen van wie de goederen onder bewind zijn gesteld, personen die in staat van faillissement verkeren en personen in de WSNP niet tot bewindvoerder worden benoemd. Artikel 1:435 lid 6 BW van de nieuwe wet geeft een uitgebreidere opsomming van personen die niet tot bewindvoerder kunnen worden benoemd. Dit zijn:

- handelingsonbekwamen;
- personen die gebruik maken van het mentorschap;
- personen van wie de goederen onder bewind staan;
- personen die in staat van faillissement verkeren;
- personen op wie de WSNP van toepassing is;
- de bewindvoerder in de zin van de Fw;
- een direct betrokken of behandelend hulpverlener;
- personen behorende tot de leiding, het personeel of personen verbonden met de instelling waar de onder curatele gestelde wordt verzorgd of begeleid.

Artikel 1:435 lid 7 BW verwijst naar de kwaliteitseisen in de AMvB waaraan professionele bewindvoerders moeten voldoen en verplicht de bewindvoerder te voldoen aan artikel 1:436 lid 4 en artikel 3:15i BW. Artikel 1:436 lid 4 BW verplicht de bewindvoerder zo spoedig mogelijk een rekening te openen en deze rekening te gebruiken bij betalingen die hij verricht bij de vervulling van zijn taken. Artikel 3:15i BW verplicht de bewindvoerder administratie te voeren. De kantonrechter kan altijd verlangen om de administratie in te zien.⁷⁷ Dit is hierboven bij curatele al uitgelegd en daar zal niet meer verder op worden ingegaan. De kwaliteitseisen die gelden voor curatoren gelden ook voor bewindvoerders. Zie daarvoor de informatie 'kwaliteitseisen' bij paragraaf 3.2.1. Het enige puntje dat afwijkt zijn de eisen voor beschermingsbewindvoerders die zijn benoemd wegens verkwisting of het hebben van problematische schulden. Zij dienen een beroepsopleiding te hebben gevolgd als bedoeld in artikel 1.1 onder d van de wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek. Dit betekent dat een bewindvoerder die is benoemd in een bewind wegens verkwisting en problematische schulden ten minste een Hbo-diploma moet hebben. Of hij moet ten minste twee jaar als curator of bewindvoerder hebben gewerkt. Hierdoor kan de bewindvoerder eerst ervaring opdoen in eenvoudige bewinden.⁷⁸

Het was al mogelijk om twee bewindvoerders te benoemen. De nieuwe wet zegt dat dit niet kan indien er gegronde redenen voor zijn. De kantonrechter kan net als bij de curatoren een verdeling van het loon vaststellen. Het loon is te vinden in de ministeriële

⁷⁶ Artikel 449 lid 2 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek.

⁷⁷ Artikel 436 lid 6 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek.

⁷⁸ *Stb.* 2014, 46, p. 17. (nota van toelichting)

regeling⁷⁹, zie hiervoor bijlage 1. De benoemde wordt ingevolge artikel 1:435 lid 10 bewindvoerder daags nadat de beschikking is verstrekt of verzonden.

Overige verplichtingen bewindvoerders

Artikel 1:435 lid 8 BW geeft nog meer verplichtingen aan de bewindvoerder. Ook de bewindvoerder dient een verslag en een verklaring te hebben van een accountant en dient dit samen met de rekening en verantwoording aan de kantonrechter te overleggen.⁸⁰ De regels in de AMvB die gelden voor curatoren gelden tevens voor bewindvoerders. Artikel 1:445 lid 1 BW verwijst naar het model voor de rekening en verantwoording. Zie bijlage 2. Ook hier zijn banken, notarissen, gerechtsdeurwaarders en accountants niet verplicht een verklaring te overleggen. Zij zijn vrijgesteld op grond van artikel 1:435 lid 9 BW. Na artikel 1:446 BW wordt een artikel ingevoegd, artikel 1:446a BW. Dit artikel verplicht de bewindvoerder elke vijf jaar, of eerder als de kantonrechter dit bepaalt, aan de kantonrechter verslag te doen over het verloop van het bewind. Er wordt daarbij aandacht besteed aan de vraag of het bewind moet voortduren of dat er een andere (minder verstreckende) maatregel kan worden opgelegd.

Publicatie bewind

Uitspraken waarbij een persoon onder curatele werd gesteld of waarbij curatele werd opgeheven werden al gepubliceerd in de Staatscourant en ingeschreven in een openbaar register op grond van artikel 1:390 jo. 1:391 BW. De nieuwe wet verplicht, naast curatele ook elk bewind dat wordt uitgesproken en opgeheven wegens verkwisting, dan wel het hebben van problematische schulden in te schrijven in dit openbare register op grond van artikel 1:391 lid 1 BW. Dit register vermeldt onder andere de naam en de geboortedatum van de rechthebbende, een uittreksel van de rechterlijke beslissing waarin staat dat het bewind is verlengd, opgeheven of ingesteld, een uittreksel van de rechterlijk beslissing waarbij de bewindvoerder wordt benoemd, geschorst of ontslagen en de datum waarop het bewind (eventueel) eindigt. Iedereen mag kosteloos dit register inzien.⁸¹ Indien de rechthebbende overlijdt, de tijdsduur van het bewind is verstreken of het bewind is opgeheven, leidt dit tot doorhaling van het bewind in het openbare register. Door inschrijving in het register kan de bewindvoerder zich beroepen op de ongeldigheid van bijvoorbeeld een koopovereenkomst als die is gesloten door de rechthebbende zonder toestemming van de bewindvoerder, omdat de verkoper het bewind had behoren te kennen. Hierdoor wordt de rechthebbende beter beschermd.⁸² Voorheen kon een schuldeiser zich vaak beroepen op de 'goeder trouw', omdat het bewind nergens gepubliceerd werd.⁸³ Op grond van artikel 1:436 lid 3 BW kan de kantonrechter bepalen dat ook een bewind wegens lichamelijke of geestelijke toestand wordt ingeschreven. Het register, ook wel centraal curatele- en bewindsregister (CCBR) genoemd, is eenvoudig te raadplegen via de website www.rechtspraak.nl.

⁷⁹ Artikel 447 lid 1 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek.

⁸⁰ Artikel 13 lid 5 besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren.

⁸¹ Artikel 391 lid 2 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek.

⁸² *Kamerstukken II* 2011/2012, 33 054, nr. 3, p. 28. (MvT)

⁸³ C. Sneep, Beschermingsbewind: anno nu en een vooruitblik op de toekomst (afstudeerscriptie Tilburg University) 2011, p. 33.

3.2.3 Wijzigingen voor het mentorschap

Uitbreiding kring van verzoekers tot instelling en opheffing van het mentorschap en ontslag van de mentor

In tegenstelling tot curatele en beschermingsbewind zijn de gronden voor het mentorschap niet gewijzigd. De eerste wijziging is terug te vinden in artikel 1:451 BW. Ook hier is tot de verzoekers degenen die tijdens de minderjarigheid van de te beschermen persoon gezag over hem uitoefenen toegevoegd. Zij mogen een verzoek indienen tot mentorschap. Naast de personen genoemd in hoofdstuk 2 kan de mentor nu ook ontslagen worden door zijn medementor en degene die gerechtigd is mentorschap te verzoeken.⁸⁴ Om het mentorschap op te heffen zijn ook een aantal personen toegevoegd, namelijk de mentor en degene die gerechtigd zijn het mentorschap te verzoeken. Zij kunnen tevens vragen voor verlenging van het mentorschap voor een bepaalde tijdsduur.⁸⁵

Benoeming mentoren

In artikel 1:452 BW hebben de meeste wijzigingen inzake het mentorschap plaatsgevonden. Dit artikel betreft de benoeming van mentoren. In lid 5 is opgenomen dat rechtspersonen met volledige rechtsbevoegdheid benoemd kunnen worden tot mentor. Dit was voorheen niet mogelijk. De taakuitoefening is daardoor niet meer afhankelijk van één persoon, waardoor de kwaliteit van de werkzaamheden kan worden verbeterd.⁸⁶ Net als bij curatele en bewind geeft het mentorschap een opsomming van personen die niet tot mentor kunnen worden benoemd. Dit is terug te vinden in lid 6. Dit zijn:

- handelingsonbekwamen;
- personen die gebruikmaken van het mentorschap;
- de direct betrokken of behandelend hulpverlener;
- personen behorende tot de leiding, het personeel of personen verbonden met de instelling waar de onder curatele gestelde wordt verzorgd of begeleid.

Artikel 1:452 lid 7 BW verwijst naar de kwaliteitseisen waaraan professionele mentoren moeten voldoen. Tevens verplicht dit artikel mentoren te voldoen aan de administratieplicht van artikel 3:15i BW. De kwaliteitseisen zoals uitgelegd in 3.3.1 gelden ook voor mentoren, met uitzondering van de artikelen die gaan over de vermogenstoestand. Deze artikelen zijn niet van toepassing op mentoren, omdat het mentorschap niet toeziet op het vermogen. Nu de nieuwe wet is ingevoerd is het mogelijk om op grond van artikel 1:452 lid 9 BW twee mentoren te benoemen. De kantonrechter zal per geval bekijken of hij dit nodig acht. Enerzijds kan er onenigheid tussen de twee vertegenwoordigers ontstaan. Anderzijds kunnen ze elkaar aanvullen.⁸⁷ De rechter kan een taakverdeling voor hen maken, maar hoeft dit niet te doen. De rechter stelt tevens een verdeling van de beloning vast. De beloning voor mentoren is te vinden in de ministeriële regeling die is opgenomen in bijlage 1. In een artikel stelt dr.mr. Blankman nog aan de orde om een extra kwaliteitseis toe te voegen. Hij zou de eis hebben

⁸⁴ Artikel 461 lid 2 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek.

⁸⁵ Artikel 462 lid 2 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek.

⁸⁶ Kamerstukken II 2011/2012, 33 054, nr. 3, p. 8. (MvT)

⁸⁷ Kamerstukken II 2011/2012, 33 054, nr. 3, p. 11. (MvT)

toegevoegd dat de mentor in beginsel voor drie jaar wordt benoemd. Dit om wisselingen te voorkomen.⁸⁸ Er wordt hierdoor een vertrouwensband opgebouwd.

Overige verplichtingen mentoren

Ook artikel 1:452 lid 8 BW geeft aan de mentor de verplichting een verslag en een verklaring van een account te laten opstellen. De mentor dient geen rekening en verantwoording af te leggen zoals de curator en de bewindvoerder hiertoe wel zijn verplicht. De regels in de AMvB omtrent het verslag en de verklaring van een accountant gelden ook voor mentoren. In artikel 11 lid 8 van de AMvB is vastgelegd dat de mentor in plaats van een accountant opdracht kan verlenen aan een deskundige, om te onderzoeken of de mentor voldoet aan de kwaliteitseisen van de AMvB. Deze deskundige kan volstaan met een samenstellingsverklaring. De verklaring van artikel 1:452 lid 8 onder c, oftewel de verklaring omtrent de balans en staat van baten en lasten en de jaarrekening, hoeft maar één keer per twee jaar te worden overlegd op grond van artikel 1:459 lid 2 BW. Dit komt doordat mentoren geen vermogen beheren.⁸⁹ Na elke vijf jaar dient de mentor een verslag te overleggen aan de kantonrechter over het verloop van het mentorschap. De vraag waarop wordt ingegaan is met name of het mentorschap nog dient voort te duren of dat er kan worden volstaan met een minder ver strekkende maatregel.⁹⁰

⁸⁸ Dr. mr. K. Blankman, Modernisering van beschermingsmaatregelen voor meerderjarigen. Commentaar bij conceptvoorstel betreffende curatele, beschermingsbewind en mentorschap, *Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht* 2010/81.

⁸⁹ Prof.dr.C.J.Forder, Mr.dr.M.J.Vonk, 'Kroniek van het personen- en familierecht', *NJB* 2013/2115, p.10.

⁹⁰ Artikel 459 lid 3 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek.

Hoofdstuk 4 Overige regelgeving

In de vorige hoofdstukken is aan de orde gekomen hoe de drie beschermingsmaatregelen werken en welke wijzigingen zijn aangebracht in boek 1 van het BW. Duidelijk is dat de nieuwe wet strengere eisen stelt aan wettelijk vertegenwoordigers. In dit hoofdstuk zal overige regelgeving worden besproken die met curatele, beschermingsbewind en mentorschap te maken heeft. Als eerste zullen afzonderlijk de aanbevelingen van curatele, beschermingsbewind en mentorschap worden besproken zoals het LOVCK deze heeft vastgesteld. Alleen de belangrijkste aanbevelingen en de punten die niet zijn besproken in de vorige hoofdstukken zullen aan de orde komen. Vervolgens zullen de kwaliteitsnormen van de BPBI worden besproken. Ook hierbij zullen alleen de artikelen worden genoemd die nog niet zijn besproken. Als laatste zal het toetsingskader van het MNN worden besproken.

4.1 Aanbevelingen van het LOVCK

Vanaf 2004 stelt het LOVCK landelijke aanbevelingen vast die betrekking hebben op curatele, beschermingsbewind en mentorschap. Het LOVCK laat zich hierbij adviseren door de Expertgroep Curatele, Bewind en Mentorschap (CBM). Dit is een landelijk overleg van kantonrechters met een interesse voor de drie beschermingsmaatregelen. Het LOVCK wil de juridische kwaliteit en de uniforme rechtstoepassing in het civiele recht bevorderen.⁹¹ De aanbevelingen van het LOVCK zijn geen wetgeving en daardoor niet bindend. Als alle kantonrechters de aanbevelingen hanteren draagt dit bij aan de rechtseenheid.⁹² In dit hoofdstuk zullen afzonderlijk de aanbevelingen van curatele, beschermingsbewind en mentorschap worden besproken zoals het LOVCK dit heeft vastgesteld.

4.1.1 Aanbevelingen curatele

Instellen curatele

Voor het instellen van curatele is het belangrijk dat er een zitting plaatsvindt waarbij de betrokkene kan worden gehoord. Curatele is een te zware maatregel om louter op (juridische) stukken af te gaan. De betrokkene kan thuis worden gehoord als het voor hem niet mogelijk is om naar de rechtbank te komen. Indien het niet mogelijk is om de betrokkene te horen dan mag de kantonrechter uitgaan van een medische verklaring. De kantonrechter kan op de zitting afspraken maken over informatie die een curator aan de familie doorspeelt. Niet alle informatie zal gegeven kunnen worden omdat de betrokkene recht heeft op privacy.⁹³ In de wet is bepaald dat de kantonrechter de voorkeur van de betrokkene moet volgen als het gaat om de benoeming van de curator. Als hij dit niet doet zal hij dit duidelijk in zijn beschikking moeten motiveren. In hoofdstuk drie is besproken wanneer een curator de taak van curator niet mag uitvoeren. Hierin staat niet dat een curator niet failliet mag zijn of niet onder de WSNP mag vallen. Als een curator alleen maar taken uitvoert die betrekking hebben op de verzorging en begeleiding van een betrokkene mag een curator failliet zijn of in de WSNP zitten.⁹⁴ Er moet dan een tweede curator zijn die verantwoordelijk is voor de financiën. Nieuwe curatoren dienen meteen te

⁹¹ *Kamerstukken II* 2012/13, 33054, nr. 18, p. 2.

⁹² <[www.nbbl.eu/home/nieuws/LOVCK Aanbevelingen Bewind, Mentorschap en Curatele](http://www.nbbl.eu/home/nieuws/LOVCK_Aanbevelingen_Bewind,_Mentorschap_en_Curatele)>

⁹³ LOVCK aanbevelingen curatele 21 januari 2014, p. 1.

⁹⁴ LOVCK aanbevelingen curatele 21 januari 2014, p. 2.

voldoen aan de kwaliteitseisen die vanaf 1 januari 2014 zijn ingegaan. Een professioneel curator die al curator was voor 1 januari 2014, maar niet voldoet aan de kwaliteitseisen heeft hiervoor twee jaar de tijd.

Taken van de curator

De curator is niet bevoegd om beslissingen te nemen als het gaat om hoogstpersoonlijke zaken. Hierbij kan gedacht worden aan schenkingen, adoptie, erkennen van een kind of aanmelden voor een donorregistratie. Als het gaat om woonplaatskeuze, verzorging, verpleging, behandeling en begeleiding dan is de curator wel bevoegd beslissingen hierover te nemen, in het geval dat de curandus dit niet zelf kan. Als de curandus zich verzet tegen een behandeling van de curator dan mag deze behandeling alleen worden doorgezet indien de behandeling geen nadeel voor de curandus heeft en de behandeling noodzakelijk is. Als het gaat om curatele op grond van drank- of drugsmisbruik dan blijft de curandus handelingsbevoegd als het gaat om familierechtelijke zaken.⁹⁵

Beloning van de curator

De beloningen voor de wettelijk vertegenwoordigers zijn in de nieuwe wet aangepast. Een uitgangspunt voor de beloning van de curator is dat hij gemiddeld anderhalf keer zoveel tijd nodig heeft als een bewindvoerder. Dit komt doordat hij zowel materiële als immateriële belangen moet behartigen. De beloning is daardoor ook anderhalf maal hoger dan de beloning van de bewindvoerder.⁹⁶ Als een curandus gaat verhuizen en de curator moet de verhuizing regelen en de woning laten leegruimen, dan mag hij hiervoor een tarief berekenen. Andere onkosten onder andere reiskosten en telefoonkosten mogen tevens worden gedeclareerd. Kosten die de curandus zou hebben ook zonder dat hij onder curatele was gesteld, komen voor zijn eigen rekening. De griffierechten voor het verzoek van de curatele zijn ook voor de curandus. Het komt wel eens voor dat een echtpaar onder curatele wordt gesteld. In dat geval berekent een curator het tarief voor 1 persoon met een opslag van 20%.⁹⁷ Voor betrokkenen met schulden geldt een apart beloningstarief.⁹⁸ Hier zal in paragraaf 4.1.2 op worden ingegaan bij de beloning van de bewindvoerder.

4.1.2 Aanbevelingen meerderjarigenbewind

Instellen van het bewind

Net als bij het instellen van curatele worden bij het instellen van het beschermingsbewind de rechthebbende en de verzoekers gehoord. De kantonrechter maakt hiervan een proces-verbaal van gehoor. Dit proces-verbaal vermeldt de bevindingen van de kantonrechter en een eventuele deskundigenverklaring. Daarnaast vermeldt het proces-verbaal of de rechthebbende in staat is toestemming te geven voor rechtshandelingen of dat daarvoor een machtiging van de kantonrechter nodig is.⁹⁹ Bij het instellen van het bewind wordt geprobeerd het bewind zo beperkt mogelijk in te stellen, bijvoorbeeld door het bewind in te stellen over één of meer goederen. Op grond van artikel 1:435 lid 9 onder c BW kunnen gerechtsdeurwaarders tot bewindvoerder worden benoemd. Een deurwaarder treedt op namens schuldeisers. De kans op belangenverstrengeling is hierbij

⁹⁵ LOVCK aanbevelingen curatele 21 januari 2014, p. 3.

⁹⁶ LOVCK aanbevelingen curatele 21 januari 2014, p. 5.

⁹⁷ LOVCK aanbevelingen curatele 21 januari 2014, p. 7.

⁹⁸ LOVCK aanbevelingen curatele 21 januari 2014, p. 9.

⁹⁹ LOVCK aanbevelingen meerderjarigenbewind, 21 januari 2014, p. 2.

aanwezig. Een deurwaarder die tevens bewindvoerder is mag niet namens de schuldeisers van rechthebbende optreden. Dit dient hij in een bereidverklaring af te leggen.¹⁰⁰

Taken van de bewindvoerder

Als het bewind is ingesteld moet er eerst een boedelbeschrijving worden gemaakt. Als het bewind is ingesteld wegens problematische schulden, dient de bewindvoerder een boedelbeschrijving en een plan van aanpak te overleggen.¹⁰¹ Als een rechthebbende een vermogen heeft van meer dan €100.000,- moet het vermogen verdeeld worden over meerdere rekeningen bij meerdere banken. Als de bewindvoerder een uitgave wil doen van meer dan €1.500,- dan dient hij hiervoor een machtiging van de kantonrechter te hebben.

Als de rechthebbende onroerend goed bezit dat onder bewind wordt gesteld, moet de beschikking bij het Kadaster worden ingeschreven. Indien de rechthebbende een onderneming drijft moet de beschikking bij het Handelsregister worden ingeschreven.¹⁰² Een bewindvoerder kan door de kantonrechter worden opgeroepen. Als hij niet reageert op deze verzoeken, kan hij worden verhoord en in het ergste geval worden ontslagen.¹⁰³

Beloning bewindvoerder

Professionele bewindvoerders die bij de BPBI zijn aangesloten krijgen een hoger tarief dan bewindvoerders die niet bij de BPBI zijn aangesloten. Dit komt doordat deze bewindvoerders de kosten van het lidmaatschap moeten betalen en steeds aan de kwaliteitseisen van de BPBI moeten voldoen. Hiertoe volgen ze bijscholing en worden ze jaarlijks geaudit door een onafhankelijk bureau. Voor rechthebbers met schulden geldt een apart beloningstarief. De bewindvoerder moet zich inspannen voor de afbetaling van schulden. Een bewindvoerder mag extra uren in rekening brengen indien de rechthebbende zes of meer schuldeisers heeft. Het beloningsschema luidt:

- 1) extra werkzaamheden van de bewindvoerder in het kader van schulden: indien het totaal van de schulden binnen drie jaar is af te lossen en er is sprake van zes of meer schuldeisers. De bewindvoerder mag dan éénmalig zes uur in rekening brengen.
- 2) toeleiding naar minnelijk traject bij gemeente: indien schulden niet in drie jaar kunnen worden aflost. De bewindvoerder mag boven de voorgemelde zes uur, éénmalig twee uur in rekening brengen.
- 3) WSNP-traject: dit volgt na het minnelijk traject. De bewindvoerder woont de zitting bij op de rechtbank en verschaft de WSNP-bewindvoerder informatie. Hij mag hiervoor twee uur in rekening brengen.
- 4) onoplosbare schulden: Als het minnelijk traject en de WSNP geen optie zijn. De bewindvoerder probeert zoveel mogelijk vaste lasten te betalen en de beslagvrije voet te bewaken. Hij mag per geval drie uur in rekening brengen.¹⁰⁴

Dit beloningstarief geldt ook voor curatoren indien een betrokkene schulden heeft.

Bewind en schenkingen

Een persoon van wie de goederen onder bewind staan mag, met toestemming van de bewindvoerder of vervangende machtiging van de kantonrechter een schenking doen. Vaak dient een bewindvoerder een verzoek in bij de kantonrechter voor een schenking.

¹⁰⁰ LOVCK aanbevelingen meerderjarigenbewind, 21 januari 2014, p. 3.

¹⁰¹ LOVCK aanbevelingen meerderjarigenbewind, 21 januari 2014, p. 4.

¹⁰² LOVCK aanbevelingen meerderjarigenbewind, 21 januari 2014, p. 4.

¹⁰³ LOVCK aanbevelingen meerderjarigenbewind, 21 januari 2014, p. 6.

¹⁰⁴ LOVCK aanbevelingen meerderjarigenbewind, 21 januari 2014, p. 15.

Dit doet hij omdat de erfgenamen later minder successierechten hoeven te betalen. Een kantonrechter gaat hier niet mee akkoord, omdat hij op de belangen van de rechthebbende moet toezien en niet op die van de erfgenamen, tenzij er sprake is van een schenkingstraditie.¹⁰⁵ Een schenking wordt niet toegestaan als het vermogen van de rechthebbende door de schenking minder dan €30.000,- wordt.¹⁰⁶ Ook al is er sprake van een traditie.

Bewind en erfrecht

Als de rechthebbende erfgenaam is en de erfenis onder het bewind zou vallen dan moet de bewindvoerder deze erfenis beneficiair aanvaarden op grond van artikel 1:441 lid 5 BW. Dit betekent dat de erfenis wordt aanvaard onder het voorrecht van boedelbeschrijving. Als er schulden zijn dan is de rechthebbende niet aansprakelijk voor deze schulden. De erfenis wordt pas uitgekeerd indien alle schulden van de erfenis zijn voldaan.¹⁰⁷ Als de rechthebbende wil meebetalen in de schulden, dan mag dit als er een machtiging voor wordt afgegeven.¹⁰⁸ Als de rechthebbende nog helder van geest is dan mag de erfenis, indien deze positief is ook zuiver worden aanvaard. Als de erfenis negatief is, wordt de erfenis verworpen met een machtiging van de kantonrechter.¹⁰⁹

4.1.3 Aanbevelingen mentorschap

Instellen mentorschap

Als er samen met het mentorschap ook bewind wordt verzocht dan wordt er één keer griffierecht gevraagd. Net als bij curatele en beschermingsbewind wordt de betrokkene gehoord. Indien hij niet naar de rechtbank kan komen gebeurt dit op de verblijfplaats. Instellen van het mentorschap is niet vanzelfsprekend.

Taken van de mentor

Een mentor registreert als het ware de zorg van de betrokkene.¹¹⁰ Hij stelt het zorgplan vast. De uitvoering van de zorg gebeurt door iemand anders, bijvoorbeeld een instelling. Indien een betrokkene een levenstestament of codicil heeft opgemaakt dan zullen deze wensen gevolgd worden door de mentor.¹¹¹ De mentor is ook bevoegd om beslissingen te nemen als het gaat om ingrijpende medische zaken. Voor euthanasie is persoonlijke toestemming van de betrokkene nodig. De mentor kan de kantonrechter om raad vragen of om een machtiging vragen als het gaat om ingrijpende keuzes.¹¹² Indien er naast de mentor een bewindvoerder is benoemd zullen deze afspraken moeten maken over de kosten van de zorgverleners. Soms wordt daarom het beheer van het persoonsgebonden budget overgelaten aan de mentor. De bewindvoerder moet er wel zorg voor dragen dat er geen schulden ontstaan.¹¹³

Kosten en beloning van de mentor

De beloning van professionele mentoren komen overeen met de beloningen van professionele bewindvoerders, die geen lid zijn van de BPBI. Als de mentor voorziet dat er

¹⁰⁵ LOVCK aanbevelingen meerderjarigenbewind, 21 januari 2014, p. 15.

¹⁰⁶ LOVCK aanbevelingen meerderjarigenbewind, 21 januari 2014, p. 16.

¹⁰⁷ <www.rijksoverheid.nl/home/onderwerpen/overlijden-en-erven/vraag-en-antwoord/kan-ik-als-erfgenaam-een-erfenis-aanvaarden-of-weigeren>

¹⁰⁸ LOVCK aanbevelingen meerderjarigenbewind, 21 januari 2014, p. 17.

¹⁰⁹ LOVCK aanbevelingen meerderjarigenbewind, 21 januari 2014, p. 17.

¹¹⁰ LOVCK aanbevelingen mentorschap, 21 januari 2014, p. 2.

¹¹¹ LOVCK aanbevelingen mentorschap, 21 januari 2014, p. 2.

¹¹² LOVCK aanbevelingen mentorschap, 21 januari 2014, p. 3.

¹¹³ LOVCK aanbevelingen mentorschap, 21 januari 2014, p. 3.

meer kosten zijn dan de onkostenvergoeding is, moet hij vooraf een begroting indienen bij de kantonrechter. Mentoren die zijn aangesloten bij het MNN krijgen een hogere beloning ten opzichte van mentoren die hier niet bij zijn aangesloten. De stichting waarborgt de kwaliteit van mentoren, waardoor voor deze mentoren een hogere beloning is vastgesteld.¹¹⁴

4.2 Kwaliteitsnormen van de BPBI

Zoals eerder gezegd is de BPBI een branchevereniging voor professionele bewindvoerders en inkomensbeheerders. Het BPBI streeft naar kwalitatief hoogstaande bewindvoering in Nederland.¹¹⁵ Men kan lid worden zodra de bewindvoerder of inkomensbeheerder optreedt voor tenminste vijf cliënten. Indien er geen familielid tot bewindvoerder wordt gekozen dan benoemt de kantonrechter een professionele bewindvoerder die aangemeld is bij de BPBI. Dit wordt gedaan omdat de BPBI een kwaliteitsverordening hanteert waaraan hun leden dienen te voldoen. Deze kwaliteitsverordening stelt eisen aan de organisatie, eisen aan de bewindvoerder en dossierinhoudelijke eisen. Deze eisen komen grotendeels overeen met de AMvB zoals hiervoor is besproken, maar de verordening gaat specifiek in op de eisen waaraan de leden moeten voldoen. In deze paragraaf zullen onderdelen van de kwaliteitsverordening worden besproken die nog niet aan de orde zijn geweest in dit hoofdstuk.

Eisen aan de organisatie

Aan de organisatie waarbinnen de bewindvoerders werkzaam zijn worden integriteitseisen gesteld. Alle medewerkers die te maken hebben met het vermogen van een cliënt dienen te beschikken over een verklaring omtrent het gedrag.¹¹⁶ Deze medewerkers en de organisatie moeten tevens een verklaring financiële gezondheid tekenen waarin onder andere staat dat ze handelingsbekwaam zijn en niet failliet zijn.¹¹⁷ Daarnaast moeten deze medewerkers en de organisatie een geheimhoudings- en onafhankelijkheidsverklaring tekenen waarin staat dat ze geen gegevens van cliënten aan derden mogen verstrekken en geen giften van een cliënt mogen aannemen.¹¹⁸ Daarnaast worden er organisatorische eisen gesteld. In deze artikelen worden onder andere de werkprocessen, klachtenregeling, samenwerking, saldo cliënt, verzekeringen en internet controle besproken. Deze artikelen komen grotendeels overeen met de artikelen in de AMvB en zullen daarom niet nader worden besproken. De jaarlijkse externe kwaliteitscontrole door de account is opgenomen in artikel 26 van de kwaliteitsverordening. Dit artikel geeft uitgebreider en specifiek de regels van de AMvB weer.

Eisen aan de bewindvoerder

Een bewindvoerder dient minimaal een hbo-opleiding te hebben afgerond. Dit wijkt af van de kwaliteitseisen. Volgens de kwaliteitseisen moet een bewindvoerder minimaal een mbo-opleiding hebben afgerond. De BPBI stelt dus nog strengere eisen aan hun leden. Daarnaast dient een bewindvoerder een specifieke vakopleiding of cursus te hebben afgerond. Hij moet zich tijdens zijn werk blijven ontwikkelen door middel van bijscholing.¹¹⁹ Deze bijscholing moet bestaan uit minimaal acht uren per jaar. Indien iemand assistent-bewindvoerder is of inkomensbeheerder die beperkt inkomensbeheer verricht, kan

¹¹⁴ LOVCK aanbevelingen mentorschap, 21 januari 2014, p. 4.

¹¹⁵ J. Mastwijk, *BPBI stelt kwaliteitsverordening vast* (persbericht), 2001.

¹¹⁶ Artikel 4 lid 1 kwaliteitsverordening BPBI.

¹¹⁷ Artikel 5 jo. 6 kwaliteitsverordening BPBI.

¹¹⁸ Artikel 7 jo. 8 kwaliteitsverordening BPBI.

¹¹⁹ Artikel 27 lid 1 jo. lid 2 kwaliteitsverordening BPBI.

worden volstaan met een mbo-4-opleiding.

De bewindvoerder draagt er zorg voor dat hij bij zijn werk belangenverstrengeling vermijdt.¹²⁰

Dossierinhoudelijke eisen

Dossiers dienen up to date te zijn zodat op elk gewenst moment een beeld gevormd kan worden van de financiële situatie van de cliënt.¹²¹

De taken van een bewindvoerder zijn onder ander het aanschrijven van financiële instanties, het aanvragen van toeslagen en van de zorgverzekering, tijdig betalen van de rekeningen van de cliënt en aangifte inkomstenbelasting doen. Indien er sprake is van schulden dient de bewindvoerder met de schuldeisers te onderhandelen en de voortgang van de schuldhelpverlening te bewaken.¹²²

Als het bewind is opgezegd dan worden de vermogensbestanddelen z.s.m. aan de cliënt of de nieuwe bewindvoerder overgedragen.¹²³ Indien de rechthebbende is overleden dan dient er door de erfgenamen een akte van erfrecht te worden aangeleverd. Als er geen erfgenamen zijn, schakelt de bewindvoerder de notaris in om na te gaan of er een testament is opgemaakt.¹²⁴

Indien een bewindvoerder niet voldoet aan de eisen zoals in de verordening gesteld, kan het lidmaatschap worden opgezegd door het bestuur van de BPBI.¹²⁵

4.3 Toetsingskader mentorschap

Het MNN bestaat uit een aantal regionale stichtingen verspreid over Nederland. Zo kunnen mentoren worden begeleid en geschoold in hun eigen omgeving. Vanaf april 2012 hanteert het MNN een beschrijving bij de beoordeling van de kwaliteit. Er zijn acht normen die worden getoetst. Deze acht normen luiden als volgt:

- De mentor beschikt over de juiste competenties;

Een mentor moet vooral goed kunnen communiceren, initiatief nemen en besluit- en handelingsvaardig zijn. Daarnaast moet hij goed kunnen samenwerken, onafhankelijk en integer zijn en hij moet grenzen kunnen stellen.

- De mentor wordt geschoold om aan de competenties te voldoen en deze te onderhouden;

De regionale stichting mentorschap biedt cursussen en bijeenkomsten aan om de competenties van de mentor te onderhouden.

- Het mentorschap wordt tenminste jaarlijks getoetst;

De mentor stuurt jaarlijks een rapportageformulier naar de coördinator van de regionale stichting. Daarnaast vindt er elk jaar een gesprek plaats tussen de coördinator van de regionale stichting en de mentor.

- De coördinator van de regionale stichting mentorschap beschikt over de juiste competenties;

Deze competenties worden jaarlijks getoetst tijdens een functioneringsgesprek tussen de coördinator en bestuur van de regionale stichting.

- De regionale stichting mentorschap heeft de fasen op een duidelijke wijze beschreven en communiceert deze met cliënten en mentoren;

¹²⁰ Artikel 28 kwaliteitsverordening BPBI.

¹²¹ Artikel 32 lid 1 kwaliteitsverordening BPBI.

¹²² Artikel 36 jo. 37 kwaliteitsverordening BPBI.

¹²³ Artikel 38 lid 1 kwaliteitsverordening BPBI.

¹²⁴ Artikel 39 kwaliteitsverordening BPBI.

¹²⁵ Artikel 58 kwaliteitsverordening BPBI.

De regionale stichting hanteert een aantal fasen, waaronder inschrijving van de cliënt en aanvraag van het mentorschap bij de kantonrechter. Hiervoor zijn procedures opgenomen. Cliënten worden van deze procedures op de hoogte gesteld.

- De mentor, coördinator en de regionale stichting werken conform een vastgesteld en gecommuniceerd privacyreglement;

Gegevens mogen niet zomaar worden opgeslagen of worden besproken met andere personen. De verwerking van gegevens moet voldoen aan de privacywetgeving.

- Het bestuur en de coördinator van de regionale stichting onderhouden actief contact met betrokken organisaties in de regio;

Het doel hiervan is het onder de aandacht brengen van het mentorschap.

- De regionale stichting mentorschap handelt klachten af conform de landelijke regeling.

Elke regionale stichting heeft een klachtenregeling. Er kan een klacht worden ingediend jegens een mentor, de stichting zelf en personen die werkzaam zijn voor de stichting. Hierdoor wordt de kwaliteit continu verbeterd.¹²⁶

¹²⁶ Mentorschap Netwerk Nederland, Geef 8 op kwaliteit. Toetsingskader van kwaliteitsnormen voor regionale stichtingen mentorschap om te voorzien in goed mentorschap, Utrecht: april 2012.

Hoofdstuk 5 Stichting Pas

In de voorgaande hoofdstukken is uitvoerig de theorie aan bod gekomen over curatele, beschermingsbewind en mentorschap. De wet en het besluit kwaliteitseisen zijn geanalyseerd en uiteengezet en overige regelgeving is besproken. In dit hoofdstuk zal de praktijk worden onderzocht en wordt gekeken of Stichting Pas voldoet aan de eisen die de nieuwe wet stelt. Er is hiervoor een interview gehouden met mw. R. de Rooij medewerkster van Notariaat Pas en tevens bewindvoester van Stichting Pas. Aan haar zijn vragen gesteld waardoor de huidige situatie van Stichting Pas in kaart is gebracht. De belangrijkste eisen uit de nieuwe wet en het besluit kwaliteitseisen zijn opgenomen in het interview. Andere eisen kunnen pas worden getoetst op het moment dat er lopende dossiers zijn. Dat is bij Stichting Pas nog niet het geval. Verder zijn de eisen van de BPBI en het toetsingskader van het MNN opgenomen in het interview. Van de antwoorden van het interview is in dit hoofdstuk een lopend verhaal gemaakt. De vragen met de daarbij behorende antwoorden van het interview zijn in bijlage 3 opgenomen.

5.1 De kwaliteitseisen en Stichting Pas

5.1.1 Eisen betreffende de werving, opleiding, scholing en begeleiding

Notariaat Pas bestaat sinds 1991 en wordt tegenwoordig gedreven door notaris dhr. mr. J.Th. M. Pas en zijn dochter mw. mr. J.M.A. Pas. Zij is toegevoegd notaris, dat wil zeggen dat ze samen met haar vader de onderneming drijft. Naast Notariaat Pas bestaat sinds 1 januari 2014 Stichting Pas. Deze Stichting wil de zorg van senioren op zich nemen. Ze willen de diensten curatele, beschermingsbewind en mentorschap gaan aanbieden. Op 15 april 2014 heeft er een interview plaatsgevonden met mw. R. de Rooij. Zij is sinds 1987 werkzaam bij Notariaat Pas en inmiddels bewindvoester bij Stichting Pas. In 1987 begon ze met werken bij Notariaat Pas als administratief medewerkster. Dit was in eerste instantie een vakantiebaantje, totdat ze gevraagd werd om notarisklerk te worden. Ze volgde vervolgens een HBO-Rechten opleiding en losse modules aan de universiteit. Vorig jaar deed ze de opleiding tot bewindvoester en nu is ze de eerste bewindvoester van Stichting Pas. Op grond van artikel 3 lid 1 besluit kwaliteitseisen jo. artikel 7.2.2 lid 1 onder d en e van de wet educatie en beroepsonderwijs voldoet mw. de Rooij aan de opleidingseisen die sinds 1 april 2014 gelden. Als bewindvoester moet je minimaal een mbo-4 opleiding gevolgd hebben, tenzij er sprake is van bewind wegens verkwisting of problematische schulden. In dat geval moet een bewindvoester minimaal een hbo-opleiding hebben afgerond. Mw. de Rooij voldoet aan deze eis net als mw. mr. Pas. Stichting Pas wilde in eerste instantie alleen beschermingsbewind aanbieden voor senioren die beperkt zijn in hun lichamelijke of geestelijke toestand maar als er mensen zijn die problematische schulden hebben, of beschermingsbewind nodig hebben wegens verkwisting dan zal Stichting Pas dit ook aanbieden en deze mensen niet voor een gesloten deur laten staan. Naast een bewindvoester is er een mentor werkzaam bij Stichting Pas. Ook de mentor heeft minimaal een mbo-4 opleiding afgerond en daarnaast de cursus mentorschap gevolgd. Hij voldoet hiermee ook aan de kwaliteitseisen van artikel 3 lid 1 besluit kwaliteitseisen. Indien iemand onder curatele wordt gesteld zullen mw. de Rooij en de mentor dit dossier samen behandelen. Mw. de Rooij staat positief tegenover de nieuwe wet curatele, beschermingsbewind en mentorschap. Ze hoopt dat de strengere controles en de kwaliteitseisen voor de wettelijk vertegenwoordigers een

positief effect hebben, waardoor mensen die er gebruik van maken beter beschermd worden.

Inmiddels heeft Stichting Pas toestemming van de kantonrechter gekregen om de diensten curatele, beschermingsbewind en mentorschap uit te voeren. De rechter heeft tijdens een kennismakingsgesprek getoetst of mw. de Rooij en mw. mr. Pas handelingsbekwaam zijn en niet failliet zijn. Verder moeten ze beschikken over een VOG op grond van artikel 2 lid 1 besluit kwaliteitseisen. Ook dit heeft de rechter getoetst. De rechter heeft dus de kwaliteitseisen zoals die zijn opgenomen in het besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren grotendeels getoetst tijdens het kennismakingsgesprek. Andere eisen kunnen pas worden getoetst op het moment dat er dossiers in behandeling zijn. Een accountant zal dan controleren of er wordt voldaan aan de kwaliteitseisen. Op dit moment heeft Stichting Pas nog geen lopende dossiers. Ze kunnen zich daarom ook nog niet aansluiten bij de BPBI. Hiervoor moeten er minstens vijf dossiers in behandeling zijn. In eerste instantie was Stichting Pas voornemens zich bij de BPBI aan te melden, maar omdat dit niet noodzakelijk is, weet de stichting nog niet of dit gaat gebeuren. De mentor, die werkzaam is bij Stichting Pas, is lid van het MNN. Dit betekent dat hij jaarlijks getoetst wordt door middel van het toetsingskader dat is uitgewerkt in hoofdstuk 4. Op dit moment zullen er twee tot drie personen gaan werken binnen de stichting. Mw. de Rooij zal het beschermingsbewind op zich nemen en de mentor het mentorschap. Samen zullen ze iemand helpen die onder curatele is gesteld.

5.1.2 Eisen omtrent bedrijfsvoering

Mocht een van de medewerkers van Stichting Pas ziek worden dan zal mw. mr. J.M.A. Pas de werkzaamheden overnemen. Zij is toegevoegd notaris en heeft diverse modules over bewindvoering en mentorschap gevolgd waardoor ze de werkzaamheden kan overnemen. Dit is in overeenstemming met artikel 8 lid 2 onder e besluit kwaliteitseisen. Wellicht zullen er in de toekomst meer mensen gaan werken bij Stichting Pas, waaronder een administratief medewerkster. Dit is afhankelijk van het aantal cliënten en de hoeveelheid werkzaamheden. Indien Stichting Pas op dat moment lid is van de BPBI zal deze medewerker minimaal een mbo-4 opleiding afgerond moeten hebben.

Naast de waarborg om een invaller te hebben in het geval van ziekte, moeten er op grond van artikel 8 besluit kwaliteitseisen meerdere waarborgen zijn ingebouwd en omschreven. Op grond van artikel 8 lid 1 onder a besluit kwaliteitseisen moet er een beschrijving zijn van de aanmelding en intakeprocedure. Dit heeft Stichting Pas keurig geregeld. Er is een checklist opgesteld waarin alle activiteiten staan vermeld die moeten worden gedaan bij de aanmelding en intake van bewindvoering. Zie bijlage 4. Voor het intakegesprek is een aparte checklist opgenomen, zodat in het gesprek alle informatie aan een cliënt wordt verteld. Hierin is onder andere opgenomen dat de cliënt op de hoogte moet worden gesteld van de kosten, de duur van de maatregel, verlies over de zeggenschap over geld enz. Deze checklists zijn alleen opgemaakt voor bewindvoering. Voor het mentorschap en curatele zijn deze checklists nog niet gemaakt. Hier zal de komende tijd door Stichting Pas aan worden gewerkt.

De beschrijving van de uitvoering, financiële administratie en de beschrijving van de beëindiging van curatele, bewind en mentorschap als bedoeld in artikel 8 lid 1 onder b, c en d besluit kwaliteitseisen zullen worden opgenomen in een kwaliteitshandboek. Op dit moment wordt er gewerkt aan dit handboek. Hierin zullen ook de functies en taken komen

te staan van de medewerkers. Er is wel een softwarepakket aanwezig, genaamd Stratech. Hierin kunnen cliëntgegevens, alle inkomsten en uitgaven en alle goederen die onder bewind staan worden ingevoerd. De rekening en verantwoording wordt automatisch door dit programma aangemaakt. Dit softwareprogramma is alleen te gebruiken voor bewindvoering. Voor het mentorschap en curatele zijn er nog geen softwarepakketten aanwezig.

Artikel 8 lid 5 besluit kwaliteitseisen bouwt een waarborg in tegen schade die curatoren, bewindvoerders en mentoren kunnen oplopen. Stichting Pas heeft ervoor gezorgd dat ze voldoende in staat zijn om eventuele opgelopen schade te vergoeden. Ze hebben een verzekering tegen beroepsaansprakelijkheid afgesloten. Deze verzekering konden ze samen afsluiten met de verzekering van het notariaat.

5.1.3 Eisen omtrent de omgang met de betrokkene

Op grond van artikel 6 lid 1 jo. lid 2 besluit kwaliteitseisen moet Stichting Pas een klachtenregeling gaan hanteren. Hier hebben ze voor gezorgd middels een klachtenformulier en klachtenreglement. Een klacht kan alleen worden ingediend door een rechthebbende zoals vermeld in artikel 1:379 jo. 432 jo. 451 BW. Voor het indienen van een klacht heeft Stichting Pas een klachtenformulier gemaakt waarop de gegevens van de rechthebbende vermeld moeten worden en waarop de klacht toegelicht dient te worden. Zie bijlage 5 voor het klachtenformulier. Verder is er een klachtenreglement opgesteld. Dit klachtenreglement vermeldt dat de rechthebbende via het klachtenformulier een klacht kan indienen bij Stichting Pas. Artikel 5 van het klachtenreglement van Stichting Pas vermeldt dat de klacht binnen zes weken moet zijn behandeld en de bevindingen schriftelijk ter kennis moeten zijn gebracht. Indien de klacht ongegrond wordt verklaard door Stichting Pas is er de mogelijkheid om de klacht in te dienen bij de onafhankelijke klachtencommissie van de BPBI. Zie bijlage 6 voor het klachtenreglement.

5.1.4 Verklaring van de accountant

Op grond van artikel 1:383 lid 9 jo. 1:435 lid 9 BW jo. artikel 11 lid 9 onder b besluit kwaliteitseisen zijn notarissen vrijgesteld van de verklaring van een accountant. De accountant toetst of de professioneel vertegenwoordiger voldoet aan de kwaliteitseisen en maakt een verklaring omtrent de balans en staat van baten en lasten. Omdat Notariaat Pas en Stichting Pas aparte ondernemingen zijn, moet Stichting Pas toch aan de verplichte accountantsverklaring voldoen. Ze zijn dus niet vrijgesteld. Als Notariaat Pas en Stichting Pas één onderneming waren, zouden ze niet aan deze verplichting hoeven te voldoen. In dat geval zouden ze zijn vrijgesteld.

Hoofdstuk 6 Onderzoek onder senioren in de omgeving Beek

Dit hoofdstuk is geschreven in opdracht van Notariaat Pas en Stichting Pas. Naast de diensten die Stichting Pas aanbiedt, hiervoor besproken in hoofdstuk 5, biedt Notariaat Pas tevens diensten aan waardoor het vermogen en de persoonlijke zaken van personen worden beschermd. Notariaat Pas wil graag weten of senioren op de hoogte zijn van deze mogelijkheden en of senioren hier meer over zouden willen weten. Daarnaast wil Notariaat Pas graag weten hoe senioren hun zaken hebben geregeld en hoe ze dit zouden willen regelen op het moment dat ze dit zelf niet meer kunnen. Om dit te onderzoeken zijn er 50 enquêtes gehouden onder senioren in de omgeving Beek. De katholieke bond voor ouderen (KBO) in Beek en Stein en Vivantes ouderenzorg hebben hieraan meegewerkt. In dit hoofdstuk zullen de mogelijkheden die Notariaat Pas biedt worden uitgelegd en zullen de enquêtes worden uitgewerkt. Als laatste zal er een conclusie worden getrokken uit de enquêtes.

6.1 Mogelijkheden ter bescherming van personen door Notariaat Pas

Naast curatele, beschermingsbewind en mentorschap zijn er meerdere mogelijkheden waardoor de materiële en immateriële belangen van een persoon worden behartigd. Levenstestament, notariële volmacht, testamenten en losse abonnementen zijn mogelijkheden die Notariaat Pas biedt. Hiervoor is er geen weg naar de rechter nodig. Dit kan bij de notaris worden geregeld.

Levenstestament

Een levenstestament is een akte die een notaris kan opmaken. Een testament bij de notaris is betrouwbaar en kan worden ingeschreven bij het Centraal Levenstestamentenregister (CLTR) waardoor kan worden nagegaan of iemand een levenstestament heeft. In de akte worden zaken vastgelegd voor het geval er tijdens een leven iets gebeurt waardoor een persoon deze zaken niet meer zelf kan regelen.¹²⁷ Te denken valt aan een ernstige ziekte of een ongeluk. In de akte worden één of meerdere personen aangewezen die medische, persoonlijke en financiële zaken regelen op het moment dat er zich een ernstige situatie heeft voorgedaan. Deze personen worden door de maker van het levenstestament zelf gekozen. Het zijn meestal vertrouwde mensen uit de omgeving. In het levenstestament komen heel duidelijk de wensen op medisch en op financieel gebied voor. Zo mag er in een levenstestament een euthanasieverklaring worden opgenomen en mogen er afspraken instaan over jaarlijkse schenkingen.¹²⁸ In het levenstestament kan ook alvast een curator, bewindvoerder of mentor worden benoemd. De kantonrechter zal bij de benoeming van de vertegenwoordiger het levenstestament volgen. Het levenstestament kan op elk gewenst moment worden gemaakt. Meestal wordt een levenstestament gemaakt als iemand in het ziekenhuis belandt of op het moment dat de geestelijke en lichamelijke toestand achteruit gaat.¹²⁹ Het levenstestament treedt in werking als er door een onafhankelijke arts een verklaring wordt afgegeven dat de cliënt niet meer zelf kan beslissen. Een levenstestament werkt dus op het moment dat iemand leeft. Het is een uitgebreide notariële volmacht.¹³⁰ Door het maken van een

¹²⁷ Mr.dr. C. Blankman, mr. C.G.C. Engelbertink, *Notariële bescherming. Ouderen*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2013, p.60.

¹²⁸ <[www.knb.nl/home/zoeken/levenstestament/algemene informatie levenstestament](http://www.knb.nl/home/zoeken/levenstestament/algemene_informatie_levenstestament)>

¹²⁹ <[www.notaris.nl/home/levenstestament en volmacht/levenstestament](http://www.notaris.nl/home/levenstestament_en_volmacht/levenstestament)>

¹³⁰ <[www.notariaatpas.nl/home/testament/wat is een levenstestament?](http://www.notariaatpas.nl/home/testament/wat_is_een_levenstestament?)>

levenstestament wacht de cliënt niet af totdat hij niet meer zelf kan beslissen en alleen nog via de kantonrechter zijn wensen geregeld kunnen worden.

Notariële volmacht

Volmacht is geregeld vanaf artikel 3:60 BW. In een volmacht wordt iemand benoemd om bepaalde rechtshandelingen te verrichten voor de volmachtgever. Deze persoon is meestal een vertrouwenspersoon. Het kan gaan om de aan- of verkoop van een huis, een schenking, het regelen van bankzaken enz. Het mag ook gaan om medische zaken. Een volmacht hoeft niet bij een notaris opgemaakt te worden, in dat geval wordt er gesproken van een onderhandse akte. In een onderhandse akte kunnen niet alle bevoegdheden worden overgedragen. Een notariële volmacht is betrouwbaarder, omdat het een bewijs is dat de akte ook daadwerkelijk is opgemaakt. Indien een persoon geen volmacht heeft gemaakt en hij niet meer in staat is om zijn eigen zaken te regelen, zal er toestemming bij de rechter moeten worden gevraagd om zijn wensen geregeld te kunnen krijgen. Indien er geen familie is biedt professionele curatele, bewind of mentorschap een oplossing.¹³¹ Men kan kiezen voor een algemene notariële volmacht waarbij de vertrouwenspersoon alle rechtshandelingen op elk gebied mag verrichten. Men kan ook kiezen voor een beperkte notariële volmacht waarbij men aangeeft dat de vertrouwenspersoon bijvoorbeeld alleen de overdracht van een woning regelt.¹³²

Testamenten

Een testament wordt opgemaakt op het moment dat iemand nog leeft en kennis van zaken heeft. Het testament gaat pas in werking na het overlijden van een persoon. Een testament is een akte waarin staat wat er na de dood met het nalatenschap (goederen, geld, schulden en onroerend goed) van iemand gebeurt. In het testament kan ook een voogd worden aangewezen voor de kinderen indien de ouders overlijden. Als er geen testament wordt opgemaakt gelden de regels van het erfrecht. Alle bezittingen worden dan gelijk verdeeld over de partner en de kinderen (als die er zijn).¹³³

Losse abonnementen

Notariaat Pas en Stichting Pas willen naast curatele, beschermingsbewind en mentorschap losse abonnementen gaan aanbieden. Als een cliënt nog helder van geest is, maar graag 'ontzorgd' wil worden is dit een goede oplossing. Er moet hierbij gedacht worden aan het behandelen van de post, overmaken van nota's, regelen van een klusjesman en inkomensbeheer etc. De behoeften van de cliënt staan hierbij voorop.

6.2 Enquêtes onder senioren

In deze paragraaf zal worden toegelicht waar de enquêtes zijn gehouden en wat hiervan het resultaat is geweest.

6.2.1 KBO Beek

Op 1 april 2014 zijn er enquêtes gehouden onder senioren bij de KBO in Beek. De leeftijd van de senioren was tussen de 67 en 88 jaar. De vragen die gesteld zijn aan de senioren zijn opgenomen in bijlage 7. Er zijn twaalf senioren geweest die de enquête hebben ingevuld. Aan de senioren is gevraagd wat ze belangrijk vinden als ze ouder worden. Hier is een top vijf rijtje van gemaakt.

¹³¹ <[www.notaris.nl/home/levenstestament en volmacht/volmacht](http://www.notaris.nl/home/levenstestament%20en%20volmacht/volmacht)>

¹³² <[www.notariaatpas.nl/home/testament/wat is een notariële volmacht?](http://www.notariaatpas.nl/home/testament/wat%20is%20een%20notari%C3%A9le%20volmacht)>

¹³³ <www.notariaatpas.nl/home/testament>

- 1) sociale gemeenschap/gezondheid
- 2) niet eenzaam worden/veiligheid
- 3) zelfstandigheid/zelfredzaamheid
- 4) structuur elke dag (ritme)
- 5) alles goed geregeld hebben na de dood

Daarnaast kan er geconcludeerd worden dat alle twaalf senioren hun zaken het liefst zouden willen regelen door een familielid. Eén persoon heeft hierbij aangegeven een notariële volmacht te hebben, waarin staat dat de zoon en dochter een machtiging hebben om zijn of haar zaken te regelen. De overige personen heeft dit niet aangegeven. Mensen kennen alleen een testament en weten wat dit is. Van curatele, bewindvoering, mentorschap, levenstestament en notariële volmacht zijn ze niet op de hoogte. Van bewindvoering hebben sommige ondervraagden wel eens gehoord, maar daar bestaat een negatief beeld over. Sommige senioren zijn bang om iets te regelen. Ze vinden dit een eng idee en praten er liever niet over.

6.2.2 KBO Stein

Op 15 april 2014 zijn er 30 enquêtes gehouden onder senioren bij de KBO in Stein. De leeftijd van deze senioren varieerde tussen de 62 en 84 jaar. Ook hier is een top vijf rijtje gemaakt van punten die senioren belangrijk vinden bij het ouder worden.

- 1) gezondheid
- 2) sociale gemeenschap
- 3) niet eenzaam worden
- 4) zelfstandigheid/zelfredzaamheid
- 5) veiligheid

Alle 30 personen willen hun zaken door een familielid laten regelen. Ze geven niet aan of ze dit geregeld hebben door middel van een notariële volmacht. Hier zijn ze wel op attent gemaakt. Er zijn twee personen die aangeven hebben dat ze een testament hebben of dit recent gewijzigd hebben. Sommige mensen zijn op de hoogte van het maken van een testament, of weten wat dit is. Eén persoon is op de hoogte van een levenstestament. Drie personen zijn op de hoogte van een notariële volmacht. Eén persoon heeft geen hulp bij het regelen van geldzaken en vraagt daarom regelmatig advies aan de KBO en het zorgloket.

6.2.3 Vivantes Ouderenzorg Beek, locatie Franciscus

Op 23 april zijn er acht enquêtes gehouden onder senioren bij Vivantes ouderenzorg, locatie Franciscus in Beek. Op deze locatie is er met elke persoon apart gesproken. Hierdoor waren de antwoorden duidelijker en kon er aan de senioren beter advies worden gegeven over alle mogelijkheden die er zijn. De leeftijd van deze senioren varieerde van 73 tot 87 jaar. Senioren vinden de volgende punten belangrijk bij het ouder worden:

- 1) gezondheid
- 2) zelfstandigheid/zelfredzaamheid > een aantal senioren geeft hierbij aan dat ze graag in hun eigen huis/flat zouden willen blijven wonen
- 3) sociale gemeenschap
- 4) niet eenzaam worden
- 5) veiligheid

Net als bij de KBO willen ook deze senioren hun zaken laten regelen door een familielid. Eén persoon heeft aangegeven onlangs een testament en een notariële volmacht te hebben gemaakt bij Notariaat Pas. De rest weet niet of ze een notariële volmacht hebben

en weet ook niet wat dit is. Eén persoon heeft acht jaar geleden een testament gemaakt, maar wil dit graag wijzigen en ook een notariële volmacht laten maken. Eén persoon heeft aan de zoon/dochter een machtiging van de bank gegeven om de rekening te kunnen beheren. De ondervraagden kennen de notaris onder andere van het maken van testamenten en schenkingen. Van curatele, bewindvoering, mentorschap en levenstestament zijn ze niet op de hoogte.

6.2.4 Conclusie

Uit de 50 enquêtes die gehouden zijn kan geconcludeerd worden dat senioren hun persoonlijke en financiële zaken het liefst laten regelen door een familielid. Ze willen dit niet laten doen door een curator, bewindvoerder of mentor. Over bewindvoering bestaat een negatief beeld. Senioren zijn niet op de hoogte van het feit dat ze moeten beschikken over een notariële volmacht als ze hun kinderen rechtshandelingen willen laten verrichten. Hetgeen waarvan senioren kennis hebben is dat de notaris testamenten maakt. Een aantal senioren beschikt ook over een testament. Geconcludeerd kan worden dat er weinig bekend is onder senioren over hoe ze hun zaken kunnen regelen en welke mogelijkheden er zijn. Ze zijn hier niet mee bezig en denken dat hun kinderen altijd alles voor hen kunnen regelen. Uit het top vijf rijtje van punten die senioren belangrijk vinden blijkt namelijk dat senioren:

- 1) gezond willen blijven
- 2) willen deelnemen aan sociale activiteiten
- 3) zolang mogelijk voor zichzelf willen blijven zorgen
- 4) niet eenzaam willen worden
- 5) veilig willen leven.

Senioren vinden het dus vooral belangrijk dat ze gezond blijven en zo lang mogelijk kunnen deelnemen aan activiteiten. Hierdoor worden ze niet eenzaam. Met het regelen van hun persoonlijke- en financiële zaken zijn ze niet bezig.

Hoofdstuk 7 Conclusies en aanbevelingen

In dit laatste hoofdstuk worden conclusies getrokken naar aanleiding van het onderzoek dat is gedaan. De conclusies zijn gebaseerd op de voorgaande hoofdstukken. Op basis van deze conclusies zullen aanbevelingen voortvloeien. Er wordt antwoord gegeven op de centrale vraag die in de inleiding is gesteld:

‘Wat zijn de rechtsgevolgen en de praktische gevolgen van de nieuwe wet curatele, beschermingsbewind en mentorschap die per 1 januari 2014 in werking is getreden voor Stichting Pas en welke aanbevelingen kunnen daardoor gedaan worden voor de startende onderneming genaamd Stichting Pas?’

7.1 Conclusies

Op 1 januari 2014 is de nieuwe wet curatele, beschermingsbewind en mentorschap in werking getreden. Hiermee zijn enkele artikelen van boek 1 van het BW gewijzigd. De reden van deze wijzigingen is het stellen van hogere kwaliteitseisen aan wettelijk vertegenwoordigers. In de praktijk bleek dat er veel misbruik gemaakt werd van het oude wettelijke systeem. Door de wijzigingen biedt de wet meer bescherming aan de mensen die gebruik maken van curatele, beschermingsbewind en mentorschap doordat de kwaliteit van de wettelijk vertegenwoordigers wordt gewaarborgd.

De oude wet zorgde voor weinig controle op curatoren, bewindvoerders en mentoren. De enige controle die er was op curatoren en bewindvoerders was het afleggen van de jaarlijkse rekening en verantwoording ten overstaan van de kantonrechter en het opmaken van een boedelbeschrijving. Indien hier niet aan werd voldaan kon er ontslag volgen. Op mentoren was allerminst controle. Indien een kantonrechter het nodig achtte kon hij te allen tijde aan de mentor inlichtingen vragen over de werkzaamheden. Dit gebeurde alleen als de kantonrechter meer informatie wilde hebben over gedeclareerde kosten. Er werden verder geen eisen gesteld aan de vertegenwoordigers. Een ieder kon deze werkzaamheden uitoefenen.

Sinds 1 januari 2014 bestaat Stichting Pas. Stichting Pas wil de diensten curatele, beschermingsbewind en mentorschap aanbieden. Stichting Pas is onlangs bij de kantonrechter geweest en heeft toestemming gekregen om de diensten curatele, bewind en mentorschap uit te voeren. Omdat Stichting Pas een professioneel kantoor is moeten ze voldoen aan de eisen van de nieuwe wet. De nieuwe wet geeft rechtsgevolgen en praktische gevolgen. Deze hieronder worden toegelicht:

Rechtsgevolgen

Het belangrijkste rechtgevolg is dat Stichting Pas moet voldoen aan alle eisen van de nieuwe wet die per 1 januari 2014 gelden. De nieuwe wet verwijst naar kwaliteitseisen waaraan professionele vertegenwoordigers moeten voldoen. Deze kwaliteitseisen zijn opgenomen in een AMvB. Dit besluit heet ‘besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerder en mentoren’ en is op 1 april 2014 in werking getreden. Dit besluit geeft vooral praktische gevolgen waaraan Stichting Pas moet voldoen. Deze zullen hieronder worden toegelicht. Een accountant zal ieder jaar toetsten of Stichting Pas voldoet aan al deze eisen en hij zal dit neerleggen in een verslag. Tezamen met dit verslag maakt hij een verklaring omtrent de balans en staat van baten en lasten. Dit moet

jaarlijks, samen met de rekening en verantwoording worden overlegd aan de kantonrechter. De oude wet gaf geen duidelijkheid over het afleggen van rekening en verantwoording. De nieuwe wet geeft een model voor rekening en verantwoording. Dit model is te vinden in bijlage 2. De mentor van Stichting Pas hoeft geen rekening en verantwoording af te leggen aan de kantonrechter, omdat het mentorschap niet toeziet op de vermogenstoestand van een persoon. Verder zal er elke vijf jaar een periodieke evaluatie plaatsvinden. De kantonrechter zal dan bepalen of de huidige beschermingsmaatregel moet worden verlengd of dat er een minder ingrijpende maatregel kan worden opgelegd.

Naast de kwaliteitseisen zijn de gronden voor curatele en beschermingsbewind gewijzigd. Aan curatele is de grond drugsmisbruik toegevoegd en de grond verkwisting is verdwenen. Verkwisting is een grond voor beschermingsbewind geworden, samen met problematische schulden. Stichting Pas zal ook bewind aanbieden voor mensen met problematische schulden en verkwisting. Deze bewinden moeten door de komst van de nieuw wet worden ingeschreven in het CCBR.

Stichting Pas is op dit moment niet aangesloten bij de BPBI. Ze weten nog niet of zich hierbij gaan aansluiten. Mocht dit in de toekomst gebeuren dan zal Stichting Pas ook moeten voldoen aan de kwaliteitsnormen die de BPBI hanteert. Deze kwaliteitsnormen komen grotendeels overeen met de nieuwe wet, ze zijn specifiek en uitgebreider. De kwaliteitsnormen zijn in hoofdstuk 4 aan de orde gekomen. De mentor van Stichting Pas is aangesloten bij het MNN. Hij zal jaarlijks worden getoetst aan het toetsingskader van het MNN. De mentor zal jaarlijks cursussen en bijeenkomsten moeten volgen om aan de competenties van het MNN te voldoen. De mentor moet onder andere goed kunnen communiceren, initiatief nemen en besluit- en handelingsvaardig zijn. Het volledige toetsingskader is uitgewerkt in paragraaf 4.3.

Praktische gevolgen

Zoals hiervoor gezegd, noemt het besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren een aantal praktische zaken waaraan professionele vertegenwoordigers moeten voldoen. Stichting Pas voldoet aan de eisen betreffende de werving, opleiding, scholing en begeleiding. De bewindvoester en de mentor hebben beiden minimaal een mbo-4 opleiding afgerond. Jaarlijks zullen ze hun kennis en vaardigheden moeten bijscholen door middel van trainingsactiviteiten. Op het gebied van bewindvoering al veel geregeld. Er is een klachtenregeling opgesteld, zie bijlage 6, en er zijn checklists opgesteld voor de aanmelding en intakeprocedure, zie bijlage 4. Voor wat betreft het mentorschap en curatele zullen deze formulieren nog moeten worden gemaakt. Stichting Pas is op dit moment nog bezig met het opstellen van een kwaliteitshandboek. In dit handboek zal onder andere een beschrijving worden opgenomen van de financiële administratie, uitvoering van de maatregelen en beëindiging van de maatregelen.

Voor de komst van de nieuwe wet ontvingen vertegenwoordigers 5% van de netto-opbrengst van de beheerde goederen. Het mentorschap was meestal op vrijwillige basis, tenzij de rechter een vergoeding toekende. Dit is eerder besproken in hoofdstuk 3. Met de komst van de nieuwe wet zijn er nieuwe beloningen vastgesteld. De beloningen staan in een ministeriële regeling, zie hiervoor bijlage 1. Dit betekent dat als Stichting Pas zich

aansluit bij de BPBI en het MNN, ze een hogere beloning krijgen. Ze moeten dan wel aan meer eisen voldoen. Zoals eerder uitgelegd.

7.2 Aanbevelingen

Naar aanleiding van het onderzoek en de conclusies zullen een aantal aanbevelingen worden gedaan ten behoeve van Stichting Pas. Uit de conclusies is gebleken dat Stichting Pas ten aanzien van het mentorschap nog een aantal zaken moet regelen.

- Er dienen voor curatele en het mentorschap nog beschrijvingen te worden opgemaakt inzake de intake en de aanmeldingsprocedure. Dit is een eis die wordt gesteld in het besluit kwaliteitseisen. Dit zou Stichting Pas kunnen doen net zoals bij het beschermingsbewind in de vorm van een checklist. Zie hiervoor bijlage 4.
- Stichting pas moet nog een kwaliteitshandboek maken, waarin de uitvoering en beëindiging van curatele, bewind en mentorschap moet worden vermeld en de beschrijving van de financiële administratie. Ook dit is een eis uit het besluit kwaliteitseisen.
- Voor bewindvoering is er reeds een softwarepakket aanwezig. Voor het mentorschap heeft Stichting Pas dit nog niet. Omdat er voor het mentorschap geen rekening en verantwoording hoeft te worden afgelegd is dit niet noodzakelijk op het begin. In de toekomst als er meer dossiers zijn, is het wellicht handig en noodzakelijk om ook voor het mentorschap een softwarepakket te hebben waarin alle dossiers te raadplegen zijn. Dit geldt eveneens als er personen onder curatele gesteld worden. Ook hiervoor is er nog geen softwarepakket.
- Ook moet er voor curatele en het mentorschap nog een klachtenregeling worden opgesteld. Wederom is dit een eis uit het besluit kwaliteitseisen. Dit is voor bewindvoering geregeld middels een klachtenreglement en een klachtenformulier. Zie hiervoor bijlage 5 en 6. Stichting Pas zouden deze formulieren ook kunnen gebruiken voor curatele en mentorschap.
- Verder verdient het aanbeveling om een mentor voor minstens drie jaar te benoemen. Dit om wisseling te voorkomen en om een vertrouwensband op te bouwen. De rechter moet dit uiteindelijk beslissen. Stichting Pas heeft hier geen invloed op, maar zou dit wel tijdens de zitting kunnen vragen aan de kantonrechter.
- Uit het houden van enquêtes is gebleken dat senioren niet tot nauwelijks op de hoogte zijn van alle beschermingsmaatregelen die de wet te bieden heeft. Een aanbeveling is om lezingen en voorlichtingsavonden te houden voor senioren en hun kinderen (of andere familieleden) waar aan hen alles duidelijk wordt uitgelegd over alle mogelijkheden die er zijn. Hiervoor kunnen onder andere de KBO, bejaardenhuizen en zorginstellingen in de omgeving Beek worden benaderd. Doordat kinderen en andere familieleden worden betrokken bij de lezen en voorlichtingsavonden zijn ook zij op de hoogte van de mogelijkheden en kan misbruik van een beschermingsmaatregel worden voorkomen. Het negatieve beeld van onder andere bewindvoering zou hierdoor kunnen verdwijnen. Niet alleen curatele, bewindvoering en mentorschap moeten dan worden toegelicht, maar ook het levenstestament, notariële volmachten, testamenten en de losse abonnementen van Notariaat Pas kunnen worden uitgelegd tijdens de lezing of voorlichting.

- Naast lezingen en voorlichtingsavonden kunnen er folders of brochures ter informatie worden uitgereikt aan senioren en hun kinderen (of andere familieleden), zodat ze alle informatie nog eens rustig kunnen doorlezen en indien er vragen zijn, contact kunnen opnemen met Stichting Pas.
- Doordat de beloningen van wettelijk vertegenwoordigers hoger liggen door de komst van de nieuwe wet, kan het voorkomen dat een betrokkene dit moeilijk kan betalen. Een aanbeveling is om een betalingsregeling te treffen voor deze cliënten, zodat ook een minder daadkrachtige gebruik kan maken van de beschermingsmaatregelen.

Literatuurlijst

Boeken

- **Allewijn en Miesen 2006.**
M. Allewijn, B. Miesen, *Zorg om ouderen*, Houten: Bohn Stafleu van Loghum 2006.
- **Blankman en Engelbertink 2013.**
Mr.dr. C. Blankman, mr. C.G.C. Engelbertink, *Notariele bescherming. Ouderen*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2013.
- **De Boer 2010.**
Prof.mr.J.de Boer, *Asser 1* Personen- en familierecht*, Deventer: Kluwer 2010.
- **Van Duin 2012.**
Mr. Drs. G. M. van Duin, *Bewindvoering beschermingsbewind*, Alphen aan de Rijn: mijnbestseller.nl 2012.
- **Jonker, Slaets en Verhey 2009.**
C. Jonker, J.P.J. Slaets, F.R.J. Verhey, *Hanboek dementie. Laatste inzichten in diagnostiek en behandeling*, Houten: Bohn Stafleu van Loghum 2009.
- **Van Mourik en Nuytinck 2009.**
Prof.mr. M.J.A. van Mourik, Prof.mr. A.J.M. Nuytinck, *Personen- en familierecht, huwelijksvermogensrecht en erfrecht*, Deventer: Kluwer 2009.
- **Van Schaaijk 2011.**
G.A.F.M. van Schaaijk, *Praktijkgericht juridisch onderzoek*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2011.
- **Verheugt 2009.**
Mr. J.W.P. Verheugt, *Inleiding in het Nederlandse recht. Editie voor Internationale Organisatie/Internationale Betrekkingen*, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers 2009.

Artikelen in tijdschriften

- **Blankman, Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht 2010.**
Dr. mr. K. Blankman, Modernisering van beschermingsmaatregelen voor meerderjarigen. Commentaar bij conceptvoorstel betreffende curatele, beschermingsbewind en mentorschap, *Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht* 2010/81.
- **Forder & Vonk, Nederlands Juristenblad 2013.**
Prof.dr.C.J.Forder, Mr.dr.M.J.Vonk, 'Kroniek van het personen- en familierecht', *NJB* 2013/2115.
- **Lankhorst, Kluwer Sociale Zaken 2013.**
Mr. G.H.Lankhorst, 'Commentaar bij: faillissementswet, Art. 284', *Kluwer Sociale Zaken* 2013.

- **Schaafsma *Schuldsanering* 2010.**
T.Schaafsma, 'Bescherminingsbewind is geen schuldhulpverlening', *Schuldsanering*, 2010.
- **Van der Westen, *Schuldsanering* 2009.**
Drs. H. van der Westen, 'De samenloop van WSNP- en beschermingsbewind', *Schuldsanering*, 2009.

Elektronische bronnen

- <www.bpbi.nl; Home/Over BPBI>
- <www.bpbi.nl; Home/Snel naar/Kwaliteitsverordening>
- <www.trosradar.nl; Home/Forum/Zoeken/Stichting Beheer Kleingeld>
- <www.uitzendinggemist.nl; afleveringen/1134779>
- <www.rechtspraak.nl; zoeken/juridische begrippenlijst/curator>
- <www.rijksoverheid.nl; onderwerpen/curatele, bewind en mentorschap/eisen curator, bewindvoerder en mentor>
- <www.rijksoverheid.nl; home/onderwerpen/overlijden-en-erven/vraag-en-antwoord/kan-ik-als-erfgenaam-een-erfenis-aanvaarden-of-weigeren>
- <www.mentorschap.nl; home/mentorschap landelijke/taken>
- <www.nbbi.eu; home/nieuws/LOVCK Aanbevelingen Bewind, Mentorschap en Curatele>

Kamerstukken

- **Aanhangsel Handelingen 2008.**
Aanhangsel Handelingen II 2007/08, nr. 543.
- **Memorie van Toelichting 1979.**
Kamerstukken II 1978/79, 15350, nr.3.
- **Memorie van Toelichting 1992.**
Kamerstukken II 1991/92, 22474, nr.3.
- **Memorie van Toelichting 2012.**
Kamerstukken II 2011/2012, 33 054, nr. 3
- **Wetsvoorstel curatele, beschermingsbewind en mentorschap 2013.**
Wetsvoorstel beschermingsbewind, *Kamerstukken I* 2012/2013, 33 054, A.

Rapporten, scripties en andere niet gepubliceerde teksten

- **Mastwijk 2001.**
J. Mastwijk, *BPBI stelt kwaliteitsverordening vast* (persbericht), 2001.
- **Mentorschap Netwerk Nederland 2011.**
MNN, *Taken en profiel van de mentor*, Utrecht 2011.

- **Mentorschap Netwerk Nederland 2012.**
Mentorschap Netwerk Nederland, Geef 8 op kwaliteit. Toetsingskader van kwaliteitsnormen voor regionale stichtingen mentorschap om te voorzien in goed mentorschap, Utrecht: april 2012.
- **Schaafsma 2013.**
T. Schaafsma, Bijzondere bijstand beloning bewindvoerders loopt uit de hand (opiniestuk 2013, zie www.beschermingsbewind.nl - publicaties)
- **Sneep 2011.**
C. Sneep, Beschermingsbewind: anno nu en een vooruitblik op de toekomst (afstudeerscriptie Tilburg University) 2011.

Regelgeving

- **Aanbevelingen van het LOVCK Curatele 2014.**
www.rechtspraak.nl; procedures/Landelijke regelingen/Kanton/meer regelingen/aanbevelingen van het Landelijk Overleg Vakinhoud Civiel en Kanton/Aanbevelingen curatele.
- **Aanbevelingen van het LOVCK meerderjarigenbewind 2014.**
www.rechtspraak.nl; procedures/Landelijke regelingen/Kanton/meer regelingen/aanbevelingen van het Landelijk Overleg Vakinhoud Civiel en Kanton/Aanbevelingen meerderjarigenbewind.
- **Aanbevelingen van het LOVCK Mentorschap 2014.**
www.rechtspraak.nl; procedures/Landelijke regelingen/Kanton/meer regelingen/aanbevelingen van het Landelijk Overleg Vakinhoud Civiel en Kanton/Aanbevelingen mentorschap.
- **Besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren 2014.**
Stb. 2014, 46.
- **Boek 1 Burgerlijk Wetboek**
- **Koens 2013.**
Koens, *T&C Burgerlijk Wetboek, commentaar op titel 16 Boek 1 BW*, Deventer: Kluwer 2013.
- **Koens 2013.**
Koens, *T&C Burgerlijk Wetboek, commentaar op art. 383 Boek 1 BW*, Deventer: Kluwer 2013.
- **Koens 2013.**
Koens, *T&C Burgerlijk Wetboek, commentaar op art. 385 Boek 1 BW*, Deventer: Kluwer 2013.
- **Koens 2013.**
Koens, *T&C Burgerlijk Wetboek, commentaar op art. 389 BW*, Deventer: Kluwer 2013.

- **Koens 2013.**
Koens, *T&C Burgerlijk Wetboek, commentaar op titel 20 Boek 1 BW*, Deventer: Kluwer 2013.
- **Koens 2013.**
Koens, *T&C Burgerlijk Wetboek, commentaar op artikel 461 Boek 1 BW*, Deventer: Kluwer 2013.
- **Koens 2013.**
Koens, *T&C Burgerlijk Wetboek, commentaar op 459 Boek 1 BW*, Deventer: Kluwer 2013.
- **Kwaliteitsverordening BPBI 2014.**

Jurisprudentie

- HR 1 december 2000, ECLI:NL:2000:AA8717.
- Rb. Breda 15 april 2010, ECLI:NL:RBBRE:2010:BM1566.
- Rb. Maastricht 26 juli 2007, ECLI:NL:RBMAA:2007:BB2064.
- Rb. Zutphen 21 oktober 2011, ECLI:NL:RBZUT:2011:BU1414.
- Hof Amsterdam 11 juni 2007, *NJ* 2008, 431.
- Rb. Maastricht 26 september 2007, ECLI:NL:RBMAA:2007:BB5517.